

متن ابى بكر الصديق
رضى الله عنه

MÜSNED-İ
EBÛ BEKİR
es-SİDDİK
radıyallâhu anh

İmam Mervezî

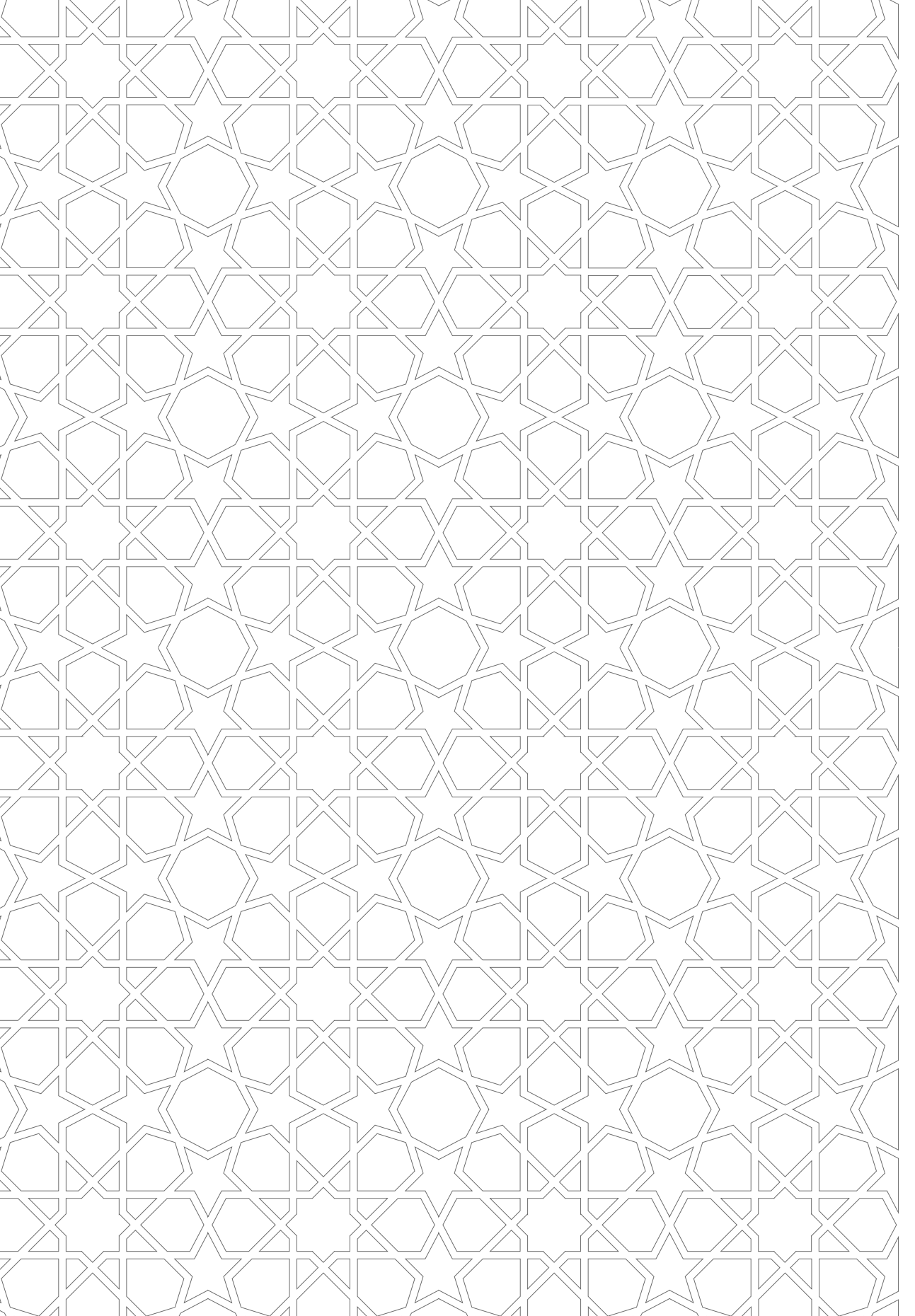

Tahkik
Şuayb el-Arnaût

Tercüme
Ahmed DAVUDOĞLU

İstanbul - h. 1442 / m. 2020

İçindekiler

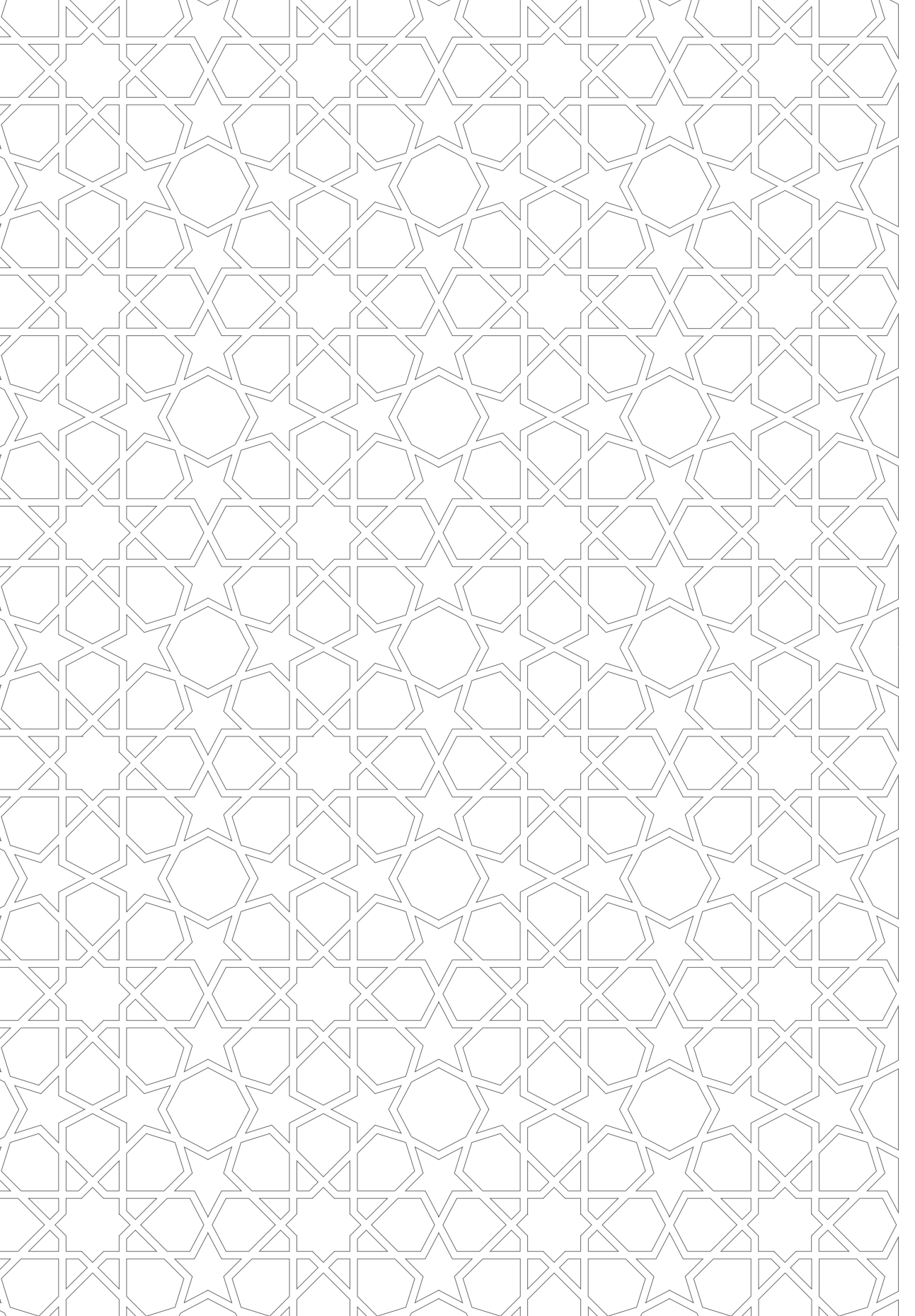
Takdim	9
Üstad Mehmet Şevket Eygi'nin Takrizi	15
Prof. Dr. Hasan Tahsin Feyizli'nin Takrizi.....	17
Mütercimim Önsözü	19
Bazı Tabirler	21
Giriş.....	23
İmâm Mervezî'nin Hal Tercemesi.....	28
Müsned'i Musannif'den Rivâyet Eden İbn Nâsîh'ın Hâl Tercemesi.....	32
Müsned'i İbn Nâsîh'dan Rivâyet Eden Ebü'l-Kâsım el-Fârisî'nin Hal Tercemesi.....	33
(Asıl Nüshadaki Tespitler)	34
Müsned'i Dinleyenler Arasında Zikri Geçen Bazı Şeyhlerin Hâl Tercemeleri.....	38

MÜSNED-İ EBÛ BEKR es-SİDDİK radiyallâhu anh / 45

Ömer b. el-Hattâb radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti .	47
Osman b. Affan radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	59
Ali radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'dan Rivâyeti	62
Ebû Vâil'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	66
Yine Osman b. Affan radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	68
Huzeyfe b. el-Yemân radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	71
İbn Ömer radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	82

İbn Abbâs radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	92
Âişe radiyallâhu anhâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	99
Zeyd b. Sâbit radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri....	112
Rifâ'a b. Râfi' ile Kâ'b b. Mâlik radiyallâhu anhumâ'ların Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	120
Zeyd b. Erkam radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.	124
Ebû Hüreyre radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri....	127
Amr b. Hureys ile Abdullah b. Amr radiyallâhu anhumâ'ların Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	135
Abdullah b. Amr radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	138
Berâ' b. Azib radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri....	140
Ebû Berze ile Ebû Kebşe radiyallâhu anhumâ'ların Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	147
Enes b. Mâlik radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri...	151
Ebü't-Tufeyl radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	163
İbn Ebzâ radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	165
Ebû Râfi' radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	167
Ebû Ümâme radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	169
Râfi' radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	170
el-Misver b. Mahreme radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	171
Ebû Râfi' radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	172
Kays b. Ebî Hâzim'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	173
Evsat b. İsmâil'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	181
Yahya b. Ca'de'nin Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	184
Mürre et-Tayyib'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	185
Muhammed b. Ebî Bekr'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	189
Ukbe b. el-Hâris radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	192
İbn Ebî Atîk'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	194
Ebû Bekir b. Ebî Züheyr'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	196
Ebû Esmâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	198

Esmâ bint Ebû Bekir radiyallâhu anhâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	201
İbn Yerbû'nun Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	202
Ebû Bekir bir Azadlısının Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri	207
Abdullah b. Ebî Hüzeyl'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	209
Kabîsa b. Züeyb'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyetleri.....	210
İbn Ebî Leylâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	212
Sâbit b. Haccâc'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	213
Ali b. Ebî Kesîr'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	214
Kabîsa b. Züeyb'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	216
Süleym b. Âmir'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	218
Ebû Recâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	220
Zeyd b. Yüsey'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	222
Yezîd b. Ebî Süfyân radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	224
Hassân b. el-Muhârik'in Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	226
Ebü'l-Âliye er-Riyâhî'nin Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	227
Âişe radiyallâhu anhâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	229
Abdullah b. Zübeyr radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	230
Vahşî radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti.....	231
Esmâ bint Ebî Bekir radiyallâhu anhâ'nın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	233
Enes b. Mâlik radiyallâhu anh'ın Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti	234
İki Hadîs.....	236
Bunları el-Müsned'e, Müellifi Ebû Ahmed el-Müfessir'den Naklen Râvîsi İlave Etmiştir.	236
Ebû Bekir radiyallâhu anh'ın Rivâyetinden Musannifin Tahrîc Etmediği Bir Hadîs	239

Takdim

Merhûm Ahmed Davudoğlu (ö. 7 Nisan 1983) Hocaefendi, Osmanlı'nın son döneminde dünyaya gelmiş kıymetli âlimlerimizden bir tanesidir. İlk tahsilini memleketi olan Bulgaristan'ın Şumnu şehrinde ikmal edip ardından Ezher'e geçerek yükseköğretimini tamamlamış, fazıl bir zâttır. Terceme-i hâlini anlatan hatıratı *Ölüm Daha Güzeldi* ile hocaefendinin hayatına dair yazılan başkaca yazılarda, onun ömrü müddetince çektiği sıkıntılar, bu musibetler ve yokluklara karşı verdiği mücadeleler ehlinin mâlumudur. Tüm bu müşkil ahvâle rağmen o, Cumhuriyet döneminin en önemli ve velûd âlimlerinden biri olmayı başarmıştır. Davudoğlu Hoca'nın istifade ettiği isimler arasında Osmanlı'nın son dönem ulemâsından; Emrullah Feyzullah Bey (ö. 1941), Düzceli Yusuf Ziyaeddîn Ersal/Ezherî (ö. 1961), Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (ö. 1942) ve Adıyamanlı Mustafa Hayri Efendi (ö. 1970) gibi önemli isimler yer almaktadır.

Ahmed Davudoğlu merhûm, İslâmî ilimlerin hemen tüm şubelerinde yetkin bir âlim olmakla beraber bilhassa hadîs ile fıkıh sahalarındaki tercüme ve şerhleri ile güzide bir mevkiyi haklı olarak elde etmiştir. Davudoğlu hocanın, eriştiği müstesna mevkiye karşın hak ettiği alaka ve takdiri tam mânâsıyla gördüğünü söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Vefatının üzerinden kırk seneye yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen, onun eserleri üzerine nitelikli çalışmaların gerçekleştirilmesi bir kenara kendi eserleri bile henüz tümüyle baskı imkânı yakalayamamıştır ve halen yakalayamamaktadır. Eserleri arasında *Sahîh-i Müslîm Terceme ve Şerhi*—ki bu eser Cumhuriyet döneminde yapılmış, *Sahîh-i Müslîm* üzerine gerçekleştirilen ilk tam çalışmadır—, *Bulûğu'l-Merâm Tercüme ve Şerhi: Selâmet Yolları*, *Müsned-i Ebû Bekir es-Sıddık*, *Kur'ân-ı Kerim Meâlî*, *Mülteka Tercümesi*, *Reddü'l-Muhtâr Tercümesi* ve *Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri* gibi çalışmaları yer almaktadır. Ayrıca Ayıntabî Mehmed Efendi'nin (ö. 1111/1699) *Tefsir-i*

Tibyan'ının tercümesi üzerine bir tashih ve sadeleştirme çalışması da gerçekleştirmiştir. Tüm bu tercüme ve te'lif çalışmalarıyla o, ülkemizde Ehl-i Sünnet'in muhafaza ve müdafaasına son derece büyük bir hizmette bulunmuştur. Bu vesileyle de Üstad Necip Fazıl Kısakürek (ö. 1983), Davudoğlu Hoca hakkında; "Günümüzün seyrek ilim adamlarından, gerçek takvâ ve hûşû sahibi olduğuna şehâdet ettiğim.." ¹ şeklinde bir şahitlikte bulunmuş, bu şahitliği onu aynı şekilde teyid eden birçok şahitlik takip etmiştir.

Ahmed Davudoğlu merhûmun ilm-i hadîs sahasındaki hakimiyet ve vukufiyetini gösteren en önemli eseri şüphesiz *Sahîh-i Müslîm Terceme ve Şerhi*'dir. Eserin ulaşabildiği hemen tüm şerhlerinden istifade ederek güzel bir seçki yapan ve hadîs müdevvenatından yaptığı bu özenli derlemeyi muhtelif eklemeleriyle zenginleştirilen hocamız, ilm-i hadîste belli bir seviyesi olanlara da olmayanlara da hitap edecek bir üslup ayarını yakalamayı başarmıştır. Eseri artık neredeyse tamamladığını düşündüğü bir dönemde, Hindistan'da neşredildiğini duyduğu, —Allâme Muhammed Zahid el-Kevserî'nin (ö. 1952) de *Sahîh-i Müslîm*'in en güzel şerhi olarak takdim ettiği²— Şebbîr Ahmed el-Osmanî'nin (ö. 1949) *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-Müslîm*'inin neşredilen ilk üç cildini görmek için, uzun bir müddet beklemek ve çalışmasının neşrini de bekletmek kararı alması, onun ilmî hassasiyetinin ve ilme düşkünlüğünün ne denli yüksek seviyede olduğunu gösteren önemli bir karinedir.

Ahmed Davudoğlu'nun hadîs alanındaki diğer bir önemli çalışması olan Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî'nin (ö. 292/905) *Müsned-i Ebû Bekir es-Sıddık* isimli eserinin tercümesi ise, hocanın tercüme melekesinin kemâl kıvamına kavuştuğu, ömrünün son demlerinde gerçekleştirdiği bir çalışmadır. Eserin tercüme esas

¹ Bz.; Ahmed Davudoğlu, *Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri*, Nizam Yayınevi, İstanbul, 1974.

² Muhammed Zâhid el-Kevserî, *Makâlâtü'l-Kevserî*, Mektebetü't-Tevfikîyye, Kahire, t.y., s. 91.

alınan neşrin tahkik ve tahririni, muhaddis Şuayb el-Arnaût (ö. 2016) gerçekleştirmiştir.³ Ahmed Davudoğlu merhûmun tercümesini gerçekleştirdiği çalışmanın ilk neşri ise 1981 tarihinde gerçekleşmiştir.⁴

Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî; İmam Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), Yahyâ b. Maîn (ö. 233/848) ve Ali b. Medinî (ö. 234/849) gibi hadîs otoritelerinden istifade etmiş, Taberânî (ö. 360/971) ve Nesâî (ö. 303/915) gibi muhaddislere de hocalık yapmış müstesna bir âlimdir. Pek çok hadîs münekkidi onun fazileti ve ilmî dirayeti konusunda beyanda bulunmuştur. İbn Hacer'in (ö. 852/1449) *Tehzîbü't-Tehzîb*'inde bu değerlendirmeler özlü olarak yer almaktadır. Mervezî'nin *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık* dışında ayrıca *Kitâbu'l-Cuma ve Fazlihâ* ile *Hadîsü Ebî Bekr el-Mervezî* isimli eserleri bilinmektedir.⁵

Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık isimli eser, Hz. Ebû Bekir radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadîslerin derlendiği bir eserdir. Müsned kelimesinin hadîs ıstılahında birkaç farklı mânâsı mevcut bulunmakla birlikte, elinizdeki eser isminde de yer alan kullanım bağlamında müsned; "bir sahabîden müellife ulaşan ve konularına bakılmaksızın bir araya getirilen hadîsler" anlamına gelmektedir.⁶ İmam Mervezî, Hazret-i Ebû Bekir radiyallahu anh'ın rivayet ettiği 140 hadîsi cem etmiş, eserin râvisi olan İbnü'n-Nâsîh diye meşhûr Şâfiî âlim Ebû Ahmed Abdullah b. Muhammed b. Abdullah b. Nâsîh ed-Dımeşkî (ö. 365/976) de bunlara 2 rivayet daha ekleyerek toplam hadîs sayısını 142'e ulaştırmıştır. Muhakkik Şuayb el-Arnaût ise 1 rivayete daha yer vermiş ve kitap 143 hadîs ile okuyucu karşısına çıkmıştır. Eserin bugün

³ Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî, *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık*, (thk. Şuayb el-Arnaût), Mektebetü'l-İslâmiyye, Beyrut, 1970.

⁴ Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî, *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık*, (thk. Şuayb el-Arnaût, çev. Ahmed Davudoğlu), Hicret, İstanbul, 1981.

⁵ İbrahim Hatiboğlu, "Mervezî, Ahmed b. Ali", *DİA*, XXIX, s. 234.

⁶ Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, s. 282.

bilinen tek yazma nüshası, Suriye'deki Dârü'l-Kütübi'z-Zâhiriyye'de (Zâhiriyye Kütüphanesi) bulunmaktadır.⁷

İmam Mervezî'nin *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık*'i kendisinden sonra yazılan bazı eserlere mesela Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr'in (ö. 774/1373) *Müsnedü'l-İmam Ebî Bekr es-Sıddık* ve Celâleddîn es-Süyûtî'nin (ö. 911/1505) *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık radyallahu anh*'ı gibi bir kısım kıymetli çalışmalara temel kaynak olmuştur.⁸

Şuayb el-Arnaût, *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık* isimli eserin tahkikini ve eserde yer alan rivayetlerin tahricini gerçekleştirmiş, ayrıca kıymetli dipnotlar eklemek suretiyle çalışmayı önemli bilgilerle zenginleştirmiştir. Ahmed Davudoğlu ise eserin sadece kuru bir tercümesini gerçekleştirmekle iktifa etmemiş; kısaltmalar ve ıstılahlar/tabirler için kısa bir sözlük ile esere mütevazî bir katkı sunmuştur. Tercüme eserin 1970'deki ilk tahkikli neşri dikkate alınarak tercüme edilmiştir. Fakat hocanın esere yazdığı kısa önsözden tahkikin 1971 senesinde gerçekleşen ikinci baskısından da haberdâr olduğu ve baskıları takip ettiği anlaşılmaktadır. Söz konusu tercümenin 1981 tarihinde gerçekleştirilen ilk baskısı haricinde, şimdiye değin başka bir baskısı gerçekleşmemiş, hakkında —tespit edebildiğimiz kadarıyla— herhangi bir makale, değerlendirme vb. çalışma ne yazık ki yapılmamıştır.

Hz. Ebû Bekir radyallahu anh, Müslümanların onun ağzından dökülen her harfi tabir-i caizse iğne ile kuyu kazarak araması gereken, peygamberlerden sonra en üstün makamı haiz kişidir. Bu husus mâlûm olduğu üzere Ehl-i Sünnet âlimlerin kaleme aldığı akâid metinlerine dahi yazılmış açık bir hakikattir. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, Hz. Ebû Bekir'in kıymetli makamını ilan eden taltifleri pek

⁷ Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî, *Müsnedü Ebî Bekr es-Sıddık*, Dârü'l-Kütübi'z-Zâhiriyye, Mecmu', nr. 110.

⁸ Bz.; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *Müsnedü'l-İmam Ebî Bekr es-Sıddık radyallahu anh ve Eyyâmuh ve Ahkâmuh*, (thk. Seyyide Galibe), 2019; Süyûtî, *Müsnedü'l-İmam Ebî Bekr es-Sıddık radyallahu anh*, (nşr. Muhtar Ahmed en-Nedvî), Bombay, 1981.

çoktur. Hz. Ebû Bekir es-Sıddık bu derece-i kemâle, Nebiyy-i Zîşân'a bağlılıktaki titizliği ve dünya menfaatinin kokusunu dahi taşımayan muhabbeti ile erişmiştir. Okuyacağınız tercümede de geçen ve bizzat Hazret-i Ebû Bekir'in ağzından bir cümle bu bağlılığın belki de en güzel ifadesidir: “Ben bir şey (bile) hatırlamıyorum ki, onu Resûlullah aleyhisselâm yapsın da —Allah'ın izniyle— ben yapmayayım.”⁹ Hz. Ebû Bekir radiyallahu anhın ağzından dökülen ve Peygamber Efendimiz ile olan münasebetini gözler önüne seren yani hem Hz. Peygamber'i hem de Hz. Ebû Bekir'i bizlere aynı anda tanıtan, sözlerini ve hâllerini ulaştıran bu rivayetler işbu itibarla ayrı bir ehemmiyete ve öneme sahiptir.

Daha evvel, merhum Davudoğlu hocamızı ve eserlerini hatırlatması niyetiyle gerçekleştirdiğim mütevazi bir çalışma olan *Ahmed Davudoğlu Hocaefendi'nin Mukaddime, Takdim ve Takrizleri*¹⁰ isimli eserin neşrini müteakip, hoca ile uzun bir teşrik-i mesaisi bulunan muhterem Mehmet Şevket Eygi'ye (ö. 2019) eseri takdim etmiştim. O da böyle bir çalışmanın mevcudiyetinden ötürü son derece memnun olarak, ikinci baskıda eserin başına iliştirilmek üzere bir takriz yazısı lütfetmişti. Yine aynı şekilde mezkûr çalışmanın neşrinden sonra Davudoğlu Hoca'nın uzun soluklu talebelerinden Prof. Dr. Hasan Tahsin Feyizli Hoca da aynı temenni ile bir takriz yazma lütfunda bulunmuştu. Gerçekleştirdiğim çalışmanın ikinci baskısı gerçekleşir mi yahud gerçekleşse bile kim bilir ne zaman gerçekleşir burası meçhul. Fakat takrizlerin elimde bir emanet olarak durduğu da mâlûm. Dolayısıyla söz konusu takrizleri elinizdeki eserin başına ilişirmeyi hayırlı bir iş, teslim edilmesi gereken manevî bir borç olarak gördüm. Bu vesileyle Mehmet Şevket Eygi üstada Allah'tan rahmet, Hasan Tahsin Feyizli Hocama da Rabbimden sağlıklı ve uzun bir ömür niyaz ediyorum.

⁹ Bz.; 38 numaralı rivayet.

¹⁰ Melikşah Sezen, *Ahmed Davudoğlu Hocaefendi'nin Mukaddime, Takdim ve Takrizleri*, Kökler, İstanbul, 2017.

Hadîs-i şeriflere dair bilgi, ilgi ve muhabbetin azaldığı, ahir zamanın haber verilen menfî ahvalinin ne yazık ki yakından müşahede edildiği günümüzde hem hadîs-i şerifleri neşretmekle aziz bir vazifeyi ifâ eden hem de Ahmed Davudoğlu merhûmun hatırlanması ve eserlerinin ihyâ edilmesine katkı sağlayan Şamil Yayınları'na şükranlarımı sunuyorum.

Cenâb-ı Hak eserin musannifi İmam Mervezî'ye, tahkik ve tahririni gerçekleştiren merhûm muhaddis Şuayb el-Arnaût'a ve tercümesini yapan merhûm Ahmed Davudoğlu Hocaefendi'ye rahmeti ile muamele eylesin. Ülkemizi Ahmed Davudoğlu gibi dava sahibi, velûd âlimlerden mahrum bırakmasın. *Âmin.*

Melikşah Sezen
Eyüp Sultan-İstanbul
1441/2020

Üstad Mehmet Şevket Eygi'nin Takrizi

Ahmed Davudoğlu Hocaefendi, İslâm'ın doğru yorumu olan Ehl-i Sünnet ve Cemaate, Fırka-i Naciye'ye, dolayısıyla Ümmet-i Muhammed'e büyük hizmetler etmiştir. O, İslâm'ın cadde-i kübrasında yürüyen icazetli ve istikametli râsih bir din âlimiydi.

Ucu resûllerin seyyidi olan Muhammed Mustafa Efendimize (s.a.v.) ulaşan bir ilim icazetnâmesine sahipti. Bulgaristan Şumnu'da Nüvvab mektebinde, daha sonra Mısır'da Ezher'de okumuştur.

Bulgaristan komünist rejimi tarafından idam cezasına çarptırılmış, bin sıkıntı içinde Türkiye'ye göç ettikten sonra, Kemalist düzen tarafından, laikliğe aykırı hareket suçuyla ağır hapis cezası almış ve zindanda yatmış, nice çileler çekmiştir. Bu mahkûmiyetler onun şeref beratlarıdır.

O, Şeyhü'l-İslâm Mustafa Sabri'lerin, Düzceli Muhammed Zâhid el-Kevserî'lerin yolunda yürüdü.

Dinde reformculara, yenilikçilere, değişimcilere, light ve ılımlı İslâm taraftarlarına, sarıklı Farmasonları 'İmam' kabul edenlere, dinin içini boşaltmak isteyenlere, şeriatsız ve fıkıhsız bir İslâm türetmekle vazifelendirilmiş olanlara hep karşı çıktı.

Uyardı, aydınlattı, bilgilendirdi.

Sahih itikattan, namazdan, şeriattan, fıkıhtan, ümmet birliğinden, raşid imamdan yana oldu. İnsanları doğru yola, hidayete çağırıldı.

Bu yolda sıkıntılar çekti, imtihanlar verdi. Hem komünistlerin hem kemalistlerin hışmına uğradı. Hiç tâviz vermedi.

Kendisini nasıl bilirim?.. İyi bilirim. Âlim bir Müslüman olduğuna, doğru yolda yürüdüğüne, sahih itikad sahibi olduğuna, beş vakit namazı kıldığına, gayretli, azimli, sabırlı bir mü'min olduğuna şahadet ederim.

Sahih-i Müslim Şerhi ve daha nice kıymetli eserler te'lif ve tasnif etmiştir. Değerli talebeler yetiştirmiştir. Ölümünden sonra, eserleri ve talebeleri kendisi için sadaka-i cariye olur inşallah.

Davudoğlu Hocaefendi mezhepsizliğe, telif-i mezahibe, İbn Teymiyecilere, Necdîlere, Efganîcilere, bütün fırak-ı dalleye karşı idi.

Kerim olan Cenab-ı Hak'tan onun için, hepimiz için rahmet diliyorum. Mekânı Cennet olsun. O, bizler için bir örnektir. Onu gençlere hatırlatan çalışmaların çoğalmasını temenni ediyorum ve çalışması ile emsal olan Melikşah Bey'e takdirlerimi sunuyorum.

Mehmet Şevket Eygi
Sultan Ahmet / 2018

Prof. Dr. Hasan Tahsin Feyizli'nin Takrizi

Hocamız, âlim, fazıl Ahmed Davudoğlu (Rahmetullahi aleyh), 1958 ve 1959 ders yıllarında İstanbul Fatih İmam-Hatip Okulu'nda bizlere usûl-ü fıkıh dersimizi okuttu. Yine o sene bir fırsatla -rahmetli Tefvîk İleri Milli Eğitim Bakan Vekili iken- 1959 yılında açılması sağlanan İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde fıkıh ve usûl-ü fıkıh dersi ile Arapçadan *Katrü'n-Nedâ* isimli nahiv kitabını okuttu. İlk yıl enstitünün müdürlük görevini de yürütüyordu. Dört yıllık tahsilim boyunca onun doyurucu derslerini hiç kaçırmamaya gayret ediyordum. Enstitü, Fatih İmam-Hatip Okulu'nun iki odasından Kabataş Fındıklı'daki Namık Kemal İlkokulu'nun çatı katına taşınmıştı. Bende Bostancı Altın-tepe Varnalı Galip Bey Camii'nde imam idim. Cuma günleri onun dersi olurdu. Bende her günkü gibi Bostancı-Kadıköy-Karaköy-Fındıklı yolculuğunu yapar, onun dersine girer, sonra o gün için kendisinden izin alır Cuma namazına yetişirdim.

Hocamız (r.a.) Bulgaristanlı (Deliorman) olduğundan orada çektiği çilelerden bahsederdi. Oradan Mısır'a gitmiş ve Ezher Üniversitesi İslâmî İlimler ve Şeriat Fakültesinden mezun olmuştu. Hocamızın İslâm'ı şahsında temsil eden, görüldüğü gibi olan ve olduğu gibi görünen sade bir yaşayışı vardı.

Hocamız (r.a.) dininde, diyanetinde hiç yorulmayan, yamulmayan, bükülüp eğilmeyen, müte vazı, özü-sözü doğru, korkusuz, şeriatı savunan, adı dillerde tam bir Müslümandı. Bizlere sevgi ve samimiyet içinde derslerini verir ve doyururdu.

Hocamızla son senemizdi; Türkiye'de adı İslâm'la anılan 4 yıllık olan bir yüksek okulun ilk mezunları olacaktık (1963). İşte bu son

sene fıkihtan «nikah ve talak» bahsini okuyorduk. Derse bir ara verdi, durdu ve dedi ki; “Gençler size bir emanet veriyorum. Sizler ileride yüksek mevkilerde görev alacaksınız inşallah. Şu resmî nikah, dinimize uygun hale getirilsin. Öyle olsun ki hem Allah’ın adı hem devletin onayı ile birlikte yapılsın. Nikahlar Allahsız olmasın, böylece insanlar ilahlaşmasın...” Bende sonra öğrendim ki gerek Osmanlı’da gerek Avrupa’ya gittiğimde Münih’te nikah Allah adına yapılıyormuş. Papazdan getirttiğim nikah akdi kağıdında (1986), nikah akdi Allah adına (orada üçlü bir) yapılıyor. Görevli memur da onu deftere tescil ediyormuş.

Duyduğuma göre bir gün Konya’da müftüler toplantısında bir konuşma yapmış orada da hocamız bu nikah konusunu aynen dile getirmiş. Fakat o zaman ki hükümet onu, bir yıl hapis altı ay da imzalı/kontrollü gözaltı ev hapsi için Kırşehir’e sürgün göndermişti (1968-1969). Ben Gaziantep İmam-Hatip Okulu’nda görevli iken yazın Kırşehir’e geldiğimde onu buldum. Bekir Kadı Mahallesinde iki odalı bir evde oturuyordu. Gördüm ki odanın birine tamamen Arapça kitapları sermiş, aralarına oturmuş, onlara bakıp notlar alıyordu. Sorduğumda; “*Sahîh-i Müslîm’i tercüme edip şerhini yazıyorum.*” demişti. Bazı akşamları bizde (Aşıkpaşa’daki babamın evinde) yemeğimiz nasip olmuş, dua etmişti.

Ben Gaziantep’e döndükten sonra bir daha hocamı göremedim. Samimi bir İslâmî yaşantı içinde dolu dolu eserler veren, korkmadan söyleyen, yazan ve onlarla ölümsüzleşen; Allah’ın dinini, şariatını savunmuş olarak, gönüllerde taht kuran bir hocamızdı. Ona Allah’tan rahmet ve cennette mekân dilerim. Hocamın eserlerini ihyâ etmek için çalışan Melikşah kardeşime de muvaffakiyetler temenni ederim.

Prof. Dr. Hasan Tahsin FEYİZLİ
10 Aralık 2017 - Ankara

Mütercimnin Önsözü

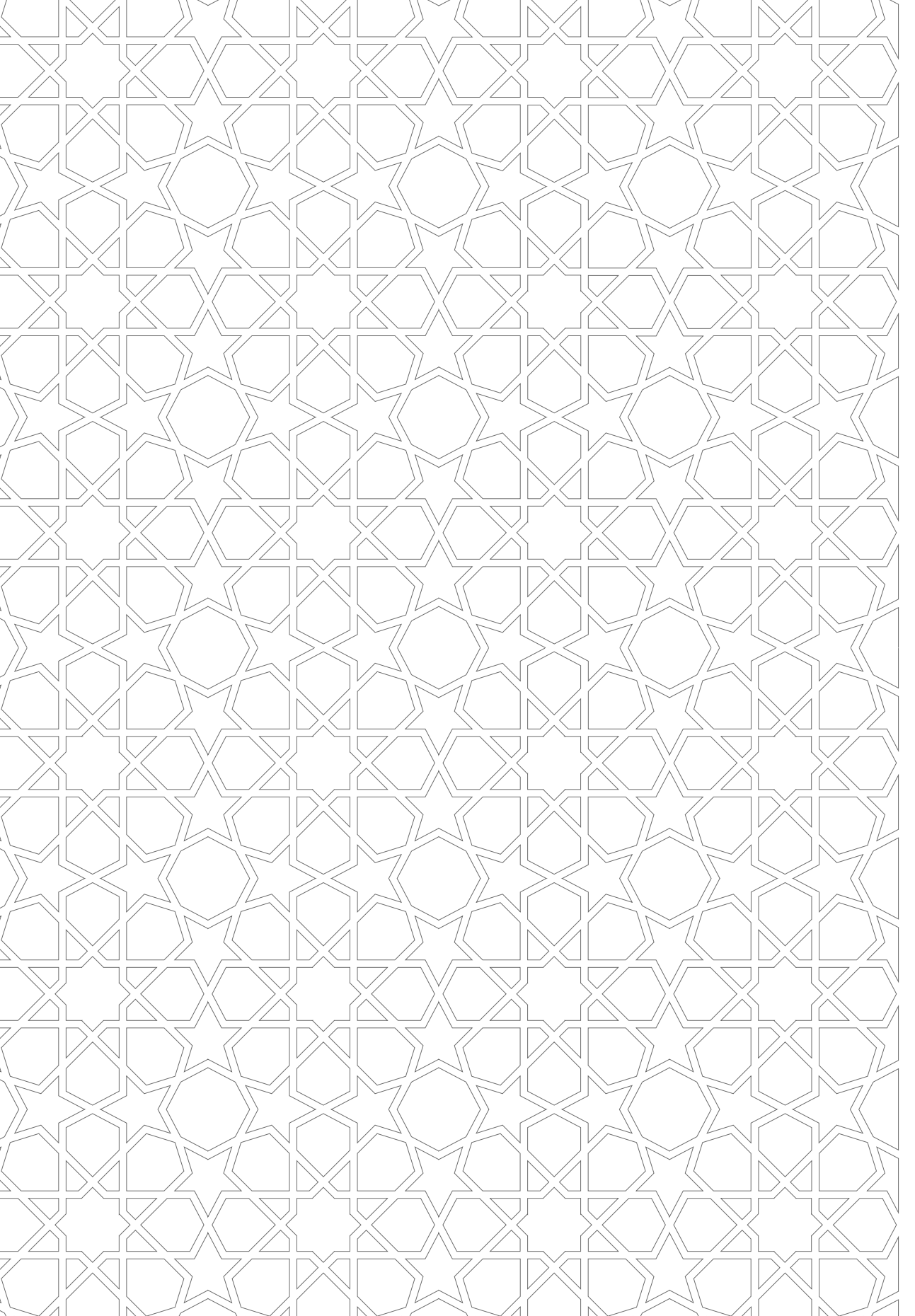
Bu kitaptaki hadîsleri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den Hz. Ebû Bekir radiyallahu anh rivâyet etmiştir ki, mecmûu 142 hadîstir. Şimdi hemen şu suâl hatıra gelir: Ebû Hüreyre radiyallahu anh 5374 hadîs rivâyet ettiği, İbn Ömer, Enes ve Âişe radiyallâhu anhüm hazerâtından hiçbiri 2 binden aşağı kalmadığı halde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in en yakın arkadaşı, yâr-i gâri ve ilk halîfesi Ebû Bekir radiyallahu anh neden bu kadar az hadîs rivâyet etmiştir?

Ulema bu suâle bir kaç vecihle cevap vermiş; ezcümle şunu söylemişlerdir: Hz. Ebû Bekir ve diğer Hulefâ-yı Râşidîn devlet işleri ile meşgul olduklarından, bir de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra pek az yaşadıklarından çok hadîs rivâyeti için vakit bulamamışlardır.

Kitabı 3. hicrî asır ulemâsından İmam Kadı Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî tasnîf etmiş; Şuayb el-Arnâvût da inceleyerek bazı derkenarlar yazmış ve hadîslerin derecelerini göstermiştir. İkinci baskısı yapılan bu güzel eserin biz de tercemesini takdim ediyoruz.

Okuyucularımıza Cenab-ı Haktan bol feyzler dileriz.

Ahmed Davudoğlu
İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü
Eski Müdürü

Bazı Tabirler

An'ane:	Hadîsi “an fulân” diyerek rivâyet etmek.
Cerh ve ta'dîl:	Râvînin kötü ve iyi taraflarını belirtmek.
Eser:	Sahâbînin sözleri.
Garîb:	Yalnız bir kişinin rivâyet ettiği hadîs.
Hadîs:	Peygamberimizin sözleri, fiil ve takrîrleri.
Hâfız:	Yüz bin hadîsi metinleri ile senedleri ile ezbere bilen.
Hasen:	Senedi eksiksiz, râvîleri âdil, ancak sahîh derecesinden biraz aşağı hadîs.
İhticâc:	Hüccet ve delil getirmek.
İsnâd:	Sened göstermek.
Maktû':	Tâbîînin veya ondan sonraki devirde yaşayanın sözü.
Merfû:	Hâssaten Peygamberimize izâfe edilen hadîs.
Meşhûr:	Üçten aşağı olmamak şartı ile güvenilir râvîlerin hadîsi.
Metrûk:	Yalan ve benzeri kötü huylarla ithâm olunan tek bir kişinin rivâyet ettiği garîb hadîs.
Mevkûf:	Sahabînin sözü.
Mevsûk:	Güvenilir.
Mevzû:	Uydurma ve yalan hadîs.
Muhadram:	Hem câhiliyet, hem İslâm devirlerine yetişen kimse.
Munkatı':	Senedinden sahabîden önce bir veya ayrı ayrı iki yerden râvîsi düşürülen hadîs.
Musannif:	Kitabın yazarı.
Muttasıl:	Mevsûl: İsnâdından hiç bir râvîsi eksik olmayan hadîs.
Müdelîs:	Tedlîs yapan râvî.
Münker:	Zayıf bir râvînin tek başına rivâyet ettiği hadîs.
Mürsel:	Senedinden sahâbî düşürülen hadîs. Tâbîînin “Peygamberimiz şöyle buyurdu” demesi.

Mütevâtir:	Yalan söylemek için ittifak etmeleri âdeten mümkün olmayan kalabalık cemaatlerin birbirlerine naklettikleri hadîs.
Müttefekün aleyh:	Buhârî ile Müslim'in ittifakla rivâyet ettikleri hadîs.
Râvî:	Hadîsi senedi ile nakleden kimse.
Sahâbî:	Peygamberimizi görüp iman eden kimse. (Çoğulu: Ashâb gelir.)
Sahîh Hadîs:	Tam senedle baştan sona râvîleri makbûl hadîs.
Sahîhayn:	Buhârî ile Müslim'in "Sahîh" adlı hadîs kitapları.
Sened:	Râvî zinciri, birbirinden rivâyet eden râvîler.
Şâhid:	Asıl hadîse mâna itibarı ile uyan hadîs.
Tâbiî:	Ashâbdan sonraki devirde yaşayan kimse. (Çoğulu: Tâbiîn.)
Tahrîc:	Hadîsleri derleyip kitaba yazmak.
Tarîk:	Yol, hadîsteki râvî zinciri.
Tebe-i tâbi:	Tabiîn'den sonraki devirde yaşayan kimse.
Tedlîs:	Râvînin adını bilinmeyecek şekilde gizleyerek, sanki o vâsıta yokmuş zannını vermek.
Zayıf:	Sahîh ve hasen derecesine varamayan hadîs

Ahmed Davudoğlu

Giriş

Bizi dînine hidâyet buyuran, Peygamberinin sünneti ile ikramda bulunup tâatine muvaffak kılan Allah'a hamd dolsun! Allah'a ve onun Kelâmına iman eden ümmî Peygamber ulumuz Muhammed'e de Allah salât eylesin! Risâleti tebliğ emaneti edâ, ümmete nasîhat eylemiştir. İnsanlara sımsıkı sarıldıkları takdirde bir daha asla sapmayacakları şeyleri: Allah'ın Kitabı ile kendi tertemiz sünnetini bırakmıştır.

Bundan sonra mâlûm ola ki: Zikri yüce ve isimleri mukaddes olan Allah, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellemi hidâyet ve hak dinle göndermiştir. Tâ ki müşrikler hoşlanmasalar da bu dîni bütün dînler üzerine muzaffer kılsın.

Dîninin aslı olan kitabını ona indirmiştir ki, tâbi olanlar için onda hidâyet ve nûr vardır. Resûlünü de kitabının hâssından, umumîsinden, zâhirinden, bâtınından, mücmelinden, mufassalından murad ettiği şeye ve Kitabı'nın maksadına delîl kılmıştır. Bu sûretle Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem kavli ve filî sünneti ile Kitabullâhın sözcüsü, mânâlarının delîli, tatbîk yollarının yöneticisi olmuştur.

Sünnet-i Nebeviyye Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem devrinden beri ashâb-ı kiramın hâfızalarında muhâfaza edilmiştir. Hadîslerin bazılarını ashâbdan bir çokları sahîfelere yazmış; böylece sünnete üstünlüklerine (Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem tarafından) şehâdet edilen parlak devirlerde büyük ulemâ büyük ehemmiyet vermiş; dağınık hadîsleri toplamışlar, onları dinleyenlerin ağızlarından, belleyenlerin hâfızalarından alarak ezberlemişler; kayıtlamışlar. Müsned, Sahîh, Sünen, Mu'cem ve Cüzlerde son derece dikkat ve görülmemiş bir titizlikle tedvîn etmişlerdir.

Sonra bu hadîslerin isnâdlarını belirtmek, râvîlerini araştırmak ve hangisinin rivâyetinin kabul edileceğini, hangisinin kabul edilme-

yeceğini, hangi hadîsin kabul, hangisinin reddedileceğini bilmek için sağlam ilmi kâideler, ince tâbirler ortaya koymuşlar; böylelikle iyiyi kötüyü ayırmışlardır. Onların bu parlak mechûdâtı sayesinde sünnet-i mutahhare hiç bir millette görülmeyen ve Kur'ân-ı Kerîm'den sonra hiç bir kitapta rastlanmayan derecelere nâil olmuştur.

Bugün okuyuculara ilk defa olmak üzere takdîm ettiğimiz bu kitap Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in sünnetine hizmet hususunda sarf edilen güzel mechûdâtın semerelerinden biri olup 3. hicrî yüzyılın hadîs imamlarından ve Buhârî ile Müslim'in tabakasından Hâfız Kâdî Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. İbrahîm-i Emevî Mervezî'nin eseridir. Merhûm bu kitapta sahâbe ve tâbiîn yolu ile Hz. Ebû Bekir es-Sıddık radiyallâhu anh'dan rivâyet edilen müsned hadîsleri tahrîc etmiştir (toplamıştır).

Bu zevât sırası ile şunlardır: Ömer b. Hattâb, Osman b. Affân, Ali b. Ebî Tâlib, Ebû Vâil, Huzeyfe, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbâs, Âişe, Zeyd b. Sâbit, Rifâa b. Râfi, Kâ'b b. Mâlik, Zeyd b. Erkam, Ebû Hüreyre, Amr b. Hureys, Abdullah b. Amr, Berâ' b. Âzib, Ebû Berze, Ebû Kebşe, Enes b. Mâlik, Ebû't-Tufeyl, İbn Ebzâ, Ebû Râfi', Ebû Ümâme, Râfi', Misver b. Mahreme, Kays b. Ebî Hâzim, Evsat b. İsmâil, Yahyâ b. Ca'de, Mürre et-Tayyib, Muhammed b. Ebî Bekr, Ukbe b. Hâris, İbn Ebî Atîk, Ebû Bekir b. Züheyr, Ebû Esmâ bint Ebî Bekr, İbn Yerbû', Ebû Bekir'in bir âzadlısı, Abdullah b. Ebi'l-Hüzeyl, Kabîsa b. Züeyb, İbn Ebî Leylâ, Sâbit b. Haccâc, Ali b. Ebî Kesîr, Süleym b. Âmir, Ebû Recâ, Zeyd b. Yeşya', Yezîd b. Ebî Süfyân, Hassân b. Muhârik, Ebû'l-Âliye er-Riyâhî, Abdullah b. Zübeyr, Vahşî ve Enes b. Mâlik.

Musannif her sahâbî veya tâbiînin hadîslerini ayrıca yazmış; sonra bunları bir ünvan altında toplayıp o sahâbî veya tâbiînin adını zikretmiştir. Bunu kendine program ittihâz etmiş; bundan yalnız Ebû Kâfi, Kabîsa b. Züeyb, Âişe ve Esmâ hadîslerinde ayrılmıştır. Zira bu zevâtın hadîslerini kitabın ayrı ayrı iki yerinde zikretmiştir. 21, 25, 39, 43, 8, 49, 35 ve 55. hadîslere bak!

Musannif sahâbenin Ebû Bekir radiyallâhu anh'dan rivâyet ettikleri hadîslerden başlamış; sonra tâbiînin rivâyet ettiklerine geçmiştir.

Ancak bu hususta bazı hadislerde buna muhâlefet göstermiştir. Nitekim yukarıda sıraladığımız râvîlerden de anlaşılmaktadır.

Musannif merhumun bu kitabı te'lîfden maksadı Hz. Ebû Bekir tarafından rivâyet edildiği bilinen hadisleri bir araya toplamaktır. Onun için rivâyetlerinin sahîh olup olmadığını araştırmamıştır. Nitekim tahricde inşaallah bunu göreceksiniz. Müsned, Sünen ve Mu'cem sahiplerinin tuttukları yol budur. Ama bu onlara zarar etmez. Onlar hadisleri uzun uzadıya senedleri ile rivâyet ederler. Haberin senedi kişinin nesebi gibidir.

Bu kitaptaki hadislerin yekûnü mükerrerleri ile birlikte 140'dır. Kitabı musannifden rivâyet eden Ebû Ahmed b. Müfessir başkasından dinlediği iki hadîsi de bu kitaba ilâve etmiştir.

İmâm Ahmed'in Müsned'inde —ki istîfab yönünden müsnedlerin en büyüklerindendir— Ebû Bekir'in mükerrerleri ile birlikte 81 hadîsi olduğunu bilerseniz bu müsnedin kıymetini ve müellif merhumun onu toplayıp meydana getirmek hususunda gösterdiği dikkati anlamış olursunuz. Hatta eser, ilk halifenin hadislerini bir araya toplayan en büyük kaynaklardan alınmıştır ki bu araştırmacıya adı geçen hadisleri en kısa zamanda ve en kolay yolla bulmayı sağlar.

Kitabın aslı:

Bu kitabın el yazması aslı —ki musannifin nüshası ondan alınıp neşredilmiştir— sıhhat, mevsûkiyet ve zabıt cihetinden Arab yazmalarının en nefislerinden sayılmaktadır. Kitabın ilk yaprağında görüldüğü vechile onu müellifden şâfi fakîhi Dimaşklı Ebû Ahmed Abdullah b. Muhammed b. Abdillâh b. Nâsîh b. Şucâ ibni'l-Müfessir rivâyet etmiştir. Bu zat 365 H. yılı Receb ayında Mısır'da vefat etmiştir.¹ Ondan da 443 H. yılında vefat eden Mısır ülkesinin mesnedi Ebû'l-Kâsım Ali b.

¹ Bu zatın Zâhiriyye yazmaları içinde bir cüz eseri vardır ki, bu cüzde Ubeydullah b. Ömer'in Nâfi'den, onun da İbn-i Ömer'den naklen rivâyet ettiği hadîs bulunmaktadır. Mezkûr hadîs 105, 135, 139 numaralı mecmuada Silefi'nin Ebû Sadık Mürşid b. Yahya'dan, onun da Ebû Kâsım'dan, onun da Ebû Ahmed'den rivâyeti ile zikredilmiştir.

Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Ali rivâyet etmiştir. Bu, sahîh ve muttasıl bir senedir. Eseri bu Ebü'l-Kâsım'dan bir çok güvenilir büyükler dinlemiştir. Nitekim dinlemekle nakledilen eserler arasında tesbit edilmiştir.

Kitabı, Dimâşk-ı Şam'da Zâhiriyye-i âmire kitaplığında 56 numaralı mecmûa 62-106'da muhâfaza edilmektedir. Varak sayısı 44, her varakın mikyası 14x20,5 dir. Her sahîfede 16 satır vardır. Mu'tâd yazı ile yazılmış olup hemen hemen harfleri noktasızdır. Öyle ki onu ancak eski yazıları okumakta tecrübeli olanlar okuyabilir. Büyük bir ihtimalle kitap müte-med hadîs âlimlerinden Ali b. Bekâ el-Mısırî el-Verrâk'ın el yazısı ile yazılmıştır. Ebû Sâdık Mürşid b. Yahyâ el-Medîni'nin —ki kitabın aslı İbrâhim b. Saîd el-Mısırî² tarafından hediye olarak ona intikal etmiş ve bir çok ulemâ kitabı kendisinden dinlemişlerdir— hâl tercemesinde zikredildiğine göre kitabın aslının ekserisi Alî b. Bekâ'nın el yazısı ve okuması ile rivâyet edilmiştir. Bu asıl nüshanın sonundaki kulaktan rivâyet edilen kısımlar işte bu Ali b. Bekâ'nın kırâati ile nakledilmiştir. Yazdığı tarihi kaydetmemiş. Şu kadar var ki, kitabın son yaprağında tesbit edilen ilk dinlenen ders 440 h. tarihinden önce yazıldığını göstermektedir.

² Bu zat imam ve metin hafızlardan Ebû İshâk İbrâhim b. Saîd b. Abdillâh en-Nu'mânî'dir. Mısırlı âzadlılardan Kitapçı Verrâk'dır. Silefî "Meşihatü'r-Râzî" adlı eserinde şunları söylemektedir: "Ebû İshâk, hadîs ilmini bilenlerdendi. Mısır'da bu ilim onunla nihâyet bulmuştur. Mekke'de ulemâdan bir cemaatla görüşmüştür. Zamanında hadîs ilmini onun kadar tahsîl etmiş kimse yoktu." İbn Tâhir demiştir ki: "Şeyhimiz Habbâl asıl nüshayı elinden ancak kendi huzurunda çıkarırdı. Cüz'ü talebeye verir; o da orada oturduğu müddette ondan yazardı. Bir çok kitaplarının müteaddid nüshaları vardı. Ondan daha çok okuyan ve daha çok kitabı olan kimse görmedim." Kütüphanesinin el yazması asıl nüshalarla dopdolu olduğuna bir delil de Silefî'nin İbn Tâhir'den naklettiği şu vak'adır: "Bir gün yağmur yağdı. Az sonra Ebû İshâk geldi ve; yağmurdan beş yüz altınlık kitabımdan fazlası telef oldu; dedi. Ben: İbn Mende'nin kitapları için kütüphane yaptırdığını söylerler; dedim. Ben kütüphane yaptırırsam Amr b. Âs camiine ihtiyacım olur; cevabını verdi." Ebû Sâdık el-Medîni ondan 100 altına 20 kantar kitap satın almış ve: "onda 500 kantardan fazla kitap vardı." demiştir. 91 yaşında iken 482 senesinde vefat etmiştir. Hâl tercemesi için "Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ" 11/261 ile "Tezkiretül-Huffâz" 3/1191, "Şezerâtü'z-Zeheb" 3/366 ve "Husnü'l-Muhâdara" 1/200 e bak!

Bu kitapta benim yaptıklarım:

Gerçekten ben bu müsnedin tahkîkini ve yeni tahkîk metodlarına göre ilmi incelemeler yaparak neşrini üzerime aldım. Ve kitabın ibâresini düzelttim, mazbut bir şekilde soktum. Onu rakamladım; fasillara ayırdım. Yaptığım taliklerde her hadîsin sıhhat derecesini veya za'fini beyan ettim.³ Bu hadîslerden sünnet kitaplarında ve matbû' kaynaklarla yazmalarda bulduklarımı tahrîc ettim (kitaba aldım). Tahkîk iktizâ etiği zaman bâzı râvîler hakkında söz ettim. Musannifin zayıf bir senedle kaydettiği bir hadîsin sahîh olduğunu te'kîd eden başka tarîk ve şâhidler bulduğumda bunları kitaba derc ettim. Bazı yerlerde kapalı bir mânâyı açıklayan, garîb bir hadîsi izah ve bir fikri beyan eden dipnotlar yazdım.

Sonra hadîslerle râvî isimlerine kolaylık olsun diye ilk harflerine göre bir fihrist yaptım.

Sözümü bitirmeden bu kıymetli defineyi ulu ecdadımızın hazinelerinden çıkarmak ve basmak hususunda yardımcı geçen Muhakkik üstad şeyh Nâsiruddîn el-Elbânî hazretlerine ve kitabı basarak yaymak sureti ile pek büyük ihsânda bulunan faziletli üstâd "el-Mektebü'l-İslâmî" sahibi Ebû Bekir Efendiye şükranlarımı mutlaka arz etmeliyim. Allahû Teâlâdan dilerim ki, kendisine dünya ve âhirette bu kitabın ve daha önce neşrettikleri ile ileride neşredeceği faydalı kitapların sevabını bol bol ihsân eylesin!

Son duâmız: "el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-Âlemîn"

Şuayb el-Arnâvût

Dimaşk

h. 1/1/1390 - m. 8/3/1970

³ İnsanı üzen şeylerden biri de son zamanlarda İslâm ilimleri ile meşgul olan zevâtın çoğunun bu şerefli sanattan yüz çevirmeleri ve ona en ufak bir iltifât göstermemeleridir. Halbuki, bu başkalarından daha fazla dikkate lâyıktır. Çünkü hadîsten çıkarılan şer'î bir hüküm o hadîsin sahîh olmasına bağlıdır. Cumhuriyet ulemâ zayıf bir hadîsten çıkarılan hükme kıymet vermezler.

İmâm Mervezî'nin Hal Tercemesi⁴

Müellif, İmâm, Hâfız Kâdî Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. Saîd b. İbrâhim el-Emevî el-Mervezî'dir. Onun hal tercemesini yazan kaynaklar doğduğu seneyi zikretmemişlerdir. Ama 90 sene yaşadı ve h. 292 tarihinde vefat etti demelerinden 202 h. yılında doğduğu belirlenebilir.

Müellifin aslı Merv'dendir. Bu şehir başka hiçbir İslâm beldesinin yetiştiremediği hadîs ve fıkıh âlimlerini yetiştiren Horasanın en meşhur kentidir ki İmâm Ahmed b. Hanbel, Süfyân b. Saîd es-Sevrî, Abdullah b. el-Mübârek, İshâk b. Râhûye⁵ ve diğerleri bu âlimlerdendir.

Bundan sonra o sıralarda bütün İslâm âlemindeki ulemânın gitmeye tamâ ettikleri Bağdad'a sefer etmiştir.

Müellif merhûmun orada yaşadığı müddet hadîsin tedvînine nisbetle en verimli ve sünnet-i mutahhereye hizmet hususunda en mes'ûd devir sayılır. Zira büyük muhaddis ve hâfızlar, benam müellifler, kâmil tenkidçiler orada zuhûr etmiş; hadîs ilmi muhtelif İslâm memleketlerine oradan yayılmış; ulemâ hadîsi şeyh ve hâfızlardan öğrenmek için oraya defalarca sefer etmişlerdir. Muazzam müellefât halinde sünnet orada tedvîn edilmiştir ki, bunların en meşhûrları İmâm Ahmed'in *Müsned*'i, Buhârî'nin *el-Câmiu's-Sahîh*'i, Müslim'in *Sahîh*'i, Saîd b. Mansûr'un *Sünen*'i, İbn Ebî Şeybe'nin *Musannef*'i, Humeydî'nin *Müsned*'i, Dârimî'nin *Sünen*'i, Ebû Dâvûd'un *Sünen*'i ve Tirmizî'nin *Câmi*'dir.

Hâl tercemesini yazanların onun kadılık vazifesinde bulunduğunu söylemelerinden kesinlikle hükmedebiliriz ki, müellif lûgat, fıkıh,

---

⁴ “*Târih-i Bağdad*” 4/4, 3, 5, 3 de; “*Siyerü Alâmi'n-Nübelâ*” 9/125'de; “*Tezkîratü'l-Huffâz*” 2/663'de ye “*Tehzîbü't-Tehzîb*” 1/62'de hayat tercemesi mevcuttur.

⁵ Ashî Râhûyedir. Galat olarak böyle şöhret bulmuştur.

hadîs, tefsir ve sâire gibi ilim ve mârifetle parlayan o asırlarda bu mühim mevkie geçenlerin muztar kaldıkları bütün bilgileri kendinde toplamıştı. Ancak bu kitabı ve sünnet hakkında te'lif ettiği diğer eserleri, onun kendini tamamen hadîs rivâyetine verdiğini göstermektedir. Vakitlerinin ekserisini ona sarf eder; ona tam bir ehemmiyet gösterirdi, nihâyet hadîs âlimi olmakla tanınmış. Ulemâ kendisini âdil ve güvenilir hafızlardan saymışlardır.

Onun hâl tercemesini yazanlardan hiçbiri kendisinin hangi imâmı taklîd ettiğini söylememiştir. Kuvvetle zannedildiğine göre Kitâb ve Sünneti anlamak ve bunların teferruâtı hususunda kendi içtihadı ile fetvâ verirmiş. Çünkü müellifin yaşadığı asır ulemâsı hadîs hâfızları olsun, fıkıh imâmı olsun —Allah cümlesine rahmet eylesin!— kendileri için taklîde razı olmazlardı.

Müellifin şeyhleri:

Müellif, asrının muhaddis ve haber râvîsi ulemâsının birçoklarından hadîs rivâyet etmiştir. Bu Müsned'de bunların sayıları 50'yi geçmiştir ki en meşhûrlarından bazıları şunlardır:

İmâm Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Hilâl b. Esed eş-Şeybânî. Mevsûk, hâfız, fakîh, hüccet bir zâttır. (241)

Yahyâ b. Maîn b. Avn el-Gatafânî, Azâdlılardan Ebû Zekeriyya el-Bağdâdî'dir. Mevsûk, hâfız, cerh ve ta'dîl imamı bir zattır. (233)

Ali b. Abdillâh b. Ca'fer b. Necîh es-Sa'dî, âzâdlılardan Ebu'l-Hasen el-Basrî'dir. İmam, mevsûk, sağlam, asrında hadîs ilmini ve illetlerini en çok bilen bir zattır. (234)

Ali b. el-Ca'd b. Ubeyd el-Cevherî el-Bağdâdî. Mevsûk, sağlam bir kimsedir. (230)

Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe, Ebû Bekir b. Ebî Şeybe el-Kûfî. Mevsûk, hâfız ve musannefin sahibidir. (235)

Züheyr b. Harb b. Şeddâd. Ebû Hayseme en-Nesâî. Mevsûk, sağlam bir zattır. (234)

Halef b. Sâlim el-Muharramî, Ebû Muhammed el-Mühellebî, el-Bağdâdî. Hâfız, mevsûk, sağlam bir zattır. (232)

Muhammed b. Alâ b. Kûreyb el-Hemedânî, Ebû Kûreyb el Kâfi. Mevsûk ve hâfızdır. (247)

Muhammed b. el-Hüseyn b. İbrâhim el-Âmiri, Ebû Ca'fer b. İşkâb el-Bağdâdî, Hâfız, doğru sözlü bir zattır. (261)

Amr b. Muhammed b. Bükeyr en-Nâkıd, Ebû Osman el-Bağdâdî, Hâfız, mevsûk bir zâttır. el-Anberî, Ebû Amr el-Basrî. Mevsûk ve hafızdır. (237)

Muhammed b. Beşşâr b. Osman el-Abdî el-Basrî Ebû Bekir, Mevsûktur. (252)

Müellifin tilmizleri (talebeleri):

Müellif merhûm çok yaşamış, halk onun fazlını, hıfzını ve mükemmelliğini öğrenmiştir. Kendisinden meşhur hadîs imamlarından birçokları hadîs okumuş ve rivâyette bulunmuşlardır. Bazıları şunlardır:

Hâfız Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb en-Nesâî. Mevsûk, Sünen sahibi ve birçok faydalı te'lîfâtı olan bir zâttır. (303)

İmam Hâfız, asaletli, Şâmın muhaddisi, Ebu'l-Hasen Ahmed b. Umeyr b. Yûsuf b. Mûsa b. Cevsâi'd-Dimaşk. (320)

Hafız, imam, hüccet Eba'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb b. Mutayr el-Lahmî eş-Şâmî et-Taberânî. Üç mu'cemin sahibi ve diğer birçok faydalı te'lifleri olan bir zâttır. (360)

Büyük ve mevsûk hâfız Ebû Avâne Ya'kûb b. İshâk b. İbrâhim b. Yezîd el-İsferâyînî. Aslen Nişaburludur. Müslimin "Sahîh"i üzerine tahrîc edilen sahîh müsnedin sahibidir. (316)

Ebû Bekir Ahmed b. Ubeyd b. Ahmed es-Saffâr er-Rainî el-Hımsî. (325)

Müellif hakkında ulemânın sözleri:

Zehebî, “*Siyer-i A'lâmi'n-Nübelâ*”da; İbn Hacer de “*et-Tehzîb*”de onun mevsûk olduğunu Ahmed b. Şuayb en-Nesâî'den nakletmişlerdir. Zehebî “*Tezkiratü'l-Huffâz*”da onu “*ilmin kaplarından, muhaddislerin mevsûklarındandır. Faydalı tasnifleri ve müsnedleri vardır*” diye tavsîf etmiş; Hâfız İbn Hacer de “*et-Tehzîb*”de: Fâzıl bir zât idi. Tasnif ettiği eserleri vardır. Bizim elimize bunlardan Kitâbü'l İlm, Kitâbü'l-Cum'a⁶ ve Ebû Bekir'le Osman'ın, Âişe'nin Müsnedleri ve sâire geçmiştir. Şeyhleri ve rivâyet ettiği hadîsleri çoktu. Hıms'da kadılık yapmış; Dimaşk Kadısı Ebû Zür'a Muhammed b. Osman'ın yerine nâiblik etmiştir. 90 sene kadar yaşamış; 292 yılının zilhicce ayı ortalarında vefât etmiştir. Allah kendisine bol bol rahmet eylesin!

***

---

⁶ Zâhiriyye kitaplığında 80 sayılı mecmûada (174 -185) muhâfaza edilmektedir. Kitabı Ebû Tahir es-Silefî, Ebû Sadık Mürşid b. Yahya b. el-Kâsım el-Medîni'den, o da Ebu'l Kâsım Ali b. Muhammed el-Fârisî'den, o da Ebû Abdillâh b. en-Nâsıh'dan, o da müelliften rivâyet etmiştir. Allah cümlesine rahmet eylesin.

Müsned'i Musannif'den⁷ Rivâyet Eden İbn Nâsîh'in Hâl Tercemesi

Bu zât, İmâm, Mesned, Müftî Ebû Ahmed Abdullah b. Muhammed b. Abdillâh b. en-Nâsîh ed-Dimeşkî'dir. Şâfiî fakîhidir ve İbni'l-Müfessir namı ile tanınır. Mısır'a yerleşmiş; orada Müsned müellifi Ebû Bekir Ahmed b. Ali el-Mervezî'den, Abdurrahman b. el-Kâsım er-Revvâs'dan Ali b. Gâlib es-Seksekî'den, Muhammed b. İshâk b. Râhûye'den hadîs dinlediği gibi hâfız Abdullah b. Muhammed b. Ali el-Belhî ile el-Cüneyd b. Halef es-Semerkindî'den de dinlemiştir. İbn Râhûye'den itibaren son üç âlime hacda tesâdüf etmiştir.

Dârekutnî onu tercih etmiş; İbn Mende, Abdülganî b. Saîd, Ahmed b. Muhammed b. Ebi'l-Avâne, Ebu'n-Nu'mân Türâb b. Ubeyd, İsmail b. Ebî Muhammed b. en-Nehhâs, İbrâhim b. Ali el-Gâzî, Ebü'l-Kâsım Ali b. Muhammed el-Fârisî ve başkaları ondan hadîs rivâyet etmişlerdir. 365 senesi Receb ayında vefat etmiştir. Vefatında 90 yaşlarında idi.

***

---

⁷ Hâl tercemesi "Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ" 10/217 ve "Eş-Şezerât" 3/51 ile "Hüsni'l-Muhâdara" 1/226 dadır.

Müsned'i İbn Nâsîh'dan⁸ Rivâyet Eden Ebü'l-Kâsım el-Fârisî'nin Hal Tercemesi

Ebü'l-Kâsım, Mısır diyarının mesnedi emin ve büyük şeyh Ali b. Muhammed b. Ali b. Ahmed b. İsâ el-Fârisî'dir. Sonra Mısırlı olmuştur. Çok yaşamış, rivâyeti makbul, Ebû Ahmed b. en-Nâsîh el-Müfessir'den, Kâdî Ebu't-Tâhir ez-Zehlî'den, el-Hasen b. Raşîk'dan, Ali b. Abdillâh ibni'l-Abbâs el-Bağdâdî'den ve bir cemaattan birçok hadîsleri rivâyet etmiştir.

Ondan da Sehl b. Bişr el-İsferâyinî, sonra Dimaşkı, Ebû Sâdık Mürşid b. Yahyâ el-Medînî ve Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed er-Râzî ve başkaları rivâyette bulunmuşlardır.

Şeyhliği hakkında Râzî şunları söylemiştir: “Ben ondan 60 cüz veya daha fazla hadîs dinledim. 443 senesinin Şevvâl'inde vefat etti. Doksan yaşını geçmişti.”

***

---

⁸ “Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ” 1/137'de, “el-İber fî Ahbâri Men Aber” 3/222'de, “Şezerâtü'z-Zehab” 3/270'de ve “Husnül-Muhâdara” 1/212'de hal tercemesi vardır.

(Asıl Nüshadaki Tespitler)

Asılda Bulunan Ağızdan Dinlemeler

Ağızdan dinlemelerin büyük ilmi ehemmiyeti vardır. Bunlar muhtelif vecihli ve çok taraflıdırlar. Bâhusus meşhur mevsûk ulemâ tarafından naklolunurlarsa ehemmiyetleri daha da çok olur. Onun içindir ki, bunlardan tesâdüf ettiklerimizi bu aslî nüshada nassan tespit ettik. Onlarda zikri geçen bazı şeyhlerden bulabildiklerimizin hâl tercemelerini de yazdık.

Aslın Unvan Sahifesinde Tespit Edilenler

1- Müellif bu cüz'ün tamamını büyük üstâd Ebu'l Hüseyyn Yahyâ b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhim er-Râzî'den dinlemiştir. Yine orada Ebû Sâdık'dan hadîs dinlediği, onun da Ebü'l-Kâsım el-Fârisî'den, onun da Ebû Ahmed b. el-Müfessir'den, onun da Mervezî'den eserini başından, büyük üstâd Şihâbüddîn Ebü'l-Fadl Muhammed b. Yûsuf b. Ali el-Gaznevî'nin okuttuğu yere kadar işaret edilen kısmı ondan, işaretli yerden sonuna kadar da bu dinlenenleri yazan Ali b. el-Mufaddal b. Ali el-Makdisî —bu nüshanın sahibi— büyük üstâd, âlim, hâfız Ebu'r-Radiy Ahmed b. Târik b. Sinân el-Karaşî okuması ile kendisinden dinlemiş olduğu kaydedilmiştir. Adı geçen üç zâtın bütün cüz'ü dinledikleri sahîhdir... Sene 77.

Cüz'ü, başından işaretli yere kadar dinlenenleri yazan Allâme Ebû Tâhir Muhammed b. Ali b. el-Mufaddal huzurda dinlemiştir.

2- Ben bu müsnedi Ümm-ü Abdillâh Zeyneb binti Ahmed b. Abdurrahîm b. Abdilvâhid b. Ahmed el-Makdisî'ye Muhammed b. Abdilhâdî ile Abdurrahmân b. Mekkî'den naklen okudum. Bunların ikisi de Silefî'den üç meclisde —ki sonuncusu 731 yılı cumâdiye'l-ülâsı sonundadır— rivâyet etmişlerdir.

Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. el-Muhib

74. yaprağın 1. sahîfesinin sol köşesinde şöyle denilmiştir:

Ben ve Hasan b. İsmail b. Muhammed el-Aselî es-Sâlihî baştan buraya kadar Ümmü Abdillâh Zeyneb binti Ahmed b. Abdirrahîm b. Abdilvâhid'den dinleyerek ve Abdurrahman b. Mekkî b. el-Hâsib —Silefinin torunu— ile Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilhâdi b. Yûsuf el-Makdisî'den onlar da Hâfız Ebû Tâhir Ahmed b. Muhammed es-Silefî'den icâzetli olarak okuduk. Torun: “Dinlemek sureti ile olmasa da, 731 senesi cümâdiye'l-ûlâsının yirmi üçüncü çarşamba günü Kasiyon Dağı'nın eteğinde yazıldığı sahîhdir.” demiştir.

Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b.
Abdillâh b. Ahmed el-Makdisî
(Allah günahlarını affetsin)

İlk yaprağın 1. sahîfesinin sağ köşesinde şöyle denilmiştir:

3- Bu nüsha Ali b. el-Mufaddal b. Ali el-Makdisî için yazılmıştır. O bunun bütünü İskenderiyye sahilinde dinlemiş; oğlu Muhammed de başından Rifâa b. Râfi' ve Kâ'b b. Mâlik radyallâhu anhum'un hâl tercemelerine kadar orada bulunmuştur. Onun şartına göre sahîhdir.

Sekseninci yaprağın sağ köşesinde ikinci sahîfesinde: “Muhammed b. Ali hâzır bulunarak buraya kadar dinlemiştir.” denilmektedir.

Doksan üçüncü yaprağın sol köşesinde (birinci sahîfede) şöyle denilmektedir: “Buradan itibaren dinleyerek yazan Ali b. el-Mufaddal b. Ali, Ebûl-Hüseyn er-Râzî'ye cüz'ün sonuna kadar okumuştur.”

Son yaprağın ilk sahîfesinin derkenarında şu yazılır: Ali b. el-Mufaddal b. Ali el-Makdisî yazarak ve yanındakilerle beraber dinleyerek Ebû'l-Hüseyn er-Râzî'den buraya kadar okumuştur.

İlk yaprağın 1. sahîfesinin sağ köşesinde şöyle denilmektedir:

4- Bu cüz'ü başından sonuna kadar fakîh Ebû Abdillâh b. Muhammed el-Hârî Şeyh Ebû Sâdık Mürşid b. Yahya b. el-Kâsım el-Medînî'ye —ki Mısır'da adâletle tanınmıştır. Allah ondan râzı olsun ve onu râzı eylesin!— okumak sûreti ile büyük üstâdlar Şerîf Ebu Ali el-Hasen b.

İsmâil ez-Zeynebî, oğlu Şerîf Ebû'l- Fütûh Nâsır, Fakîh Ebû Muhammed Abdülbâkî b. el-Hüseyin b. Müslim b. el-Hüseyin Ebu'l-Eşbâl İbn Ali b. el-Enmâtî, Bedr b. Abdirrahmân el-Bezzâr ve dinlenenleri yazan Mücellî b. Cüme' b. Necâ dinlemişlerdir. İbn Abbâs hadîsinden cüz'ün sonuna kadar Şeyh Ebü'l-Kâsım Abdurrahmân b. Ömer b. Ebî Bekr dinlemiştir. Şeyh ona, kendisinin dinleyip onun dinleyemediği hadîsler için icâzet vermiştir.

Aslın Son Yapracağının Birinci Ve İkinci Sahîfelerinde Tespit Edilenler

5- Bu cüz'ün okunması başından buraya kadar Ebu'l-Hüseyin Yahya b. el-Kâsım b. Ali el-Bezzâr ile iki oğlu Rüstem ve Mürşid tarafından dinlenmiştir. Ebü'l-Kâsım b. Ali b. Abdilvehhâb en-Nüceyrimî, Abdurrahmân b. Ganâim el-Hattâb, Ebû Ali el-Hüseyin b. Mansûr b. Ömer el-Mevhib el-İsbahânî dahi dedesi annesine okumak sûreti ile dinlemişlerdir. Ali b. Beka' b. Muhammed el-Verrâk, Şeyh Ebü'l-Kâsım okumuştur. Bu iş 440 senesinin Safer ayında olmuştur. Hamd Allah'a, salevâtı da Muhammed ve Âline mahsustur...

6- Cüz'ün tamamına İbrâhim b. Hamza b. İbrâhim el-Bezzâr, dahi İbn Bekâ b. Muhammed el-Verrâk Ali'nin şeyh Ebü'l-Kâsım'a yukarıda zikredilen tarihte okuması sûreti ile dinlemiştir.

7- Bu cüz'ün tamamını Ebû Saîd Müslim b. el-Emîr Müeyyidü'd-Devlet Müslim b. el-Emîrü'd-Devle Mansur dinlemiştir. Onunla birlikte hizmetçisi Muvaffak da Ali b. Bekâ İbn-i Muhammed el-Verrâk'ın Şeyh Ebü'l-Kâsım Ali b. Muhammed el-Fârisî'ye okuması ile dinlemiştir. Bu 443 senesi cümâdiye'l-âhire ayında olmuştur. Allah'a hamd, Muhammed ve Âline salât ve selâm olsun

8- Bu cüz'ü büyük ve mevsûk üstad Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Rahâbî'ye büyük üstad ve âlim Ebu'r-Rady Ahmed b. Târik b. Sinân el-Kuraşî'nin okuması sûreti ile Ebu'l-Fevâris Tarrâd b. Kerem b. Necâ el-Ensâri ed-Dimaşkî ile Sâlim b. İshâk b. el-Hüseyin b. Halef et-Tennûhî el-Maarrî dinlemişlerdir. Bu yazı onun olup 566 senesi cümâdeyil'ûlâsında Mısır'da yazılmıştır.

9- Bu cüz'ün tamamını ki, Ebû Bekir'in Müsnedidir büyük üstad Ebû Sâdık Mürşid b. Yahyâ Ebi'l-Kâsım el-Medînî'den —Allah kendisini muhâfaza buyursun— şu zevât dinlemişlerdir:

Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. İbrâhim er-Râzî eş-Şâhid ve iki oğlu Yahyâ ile İbrâhim, Ebû Abdirrahmân b. el-Hüseyn Mâlikî fakîhi, oğlu Ebu'l Berakât Yahya Ceberahullâh, Ebû Zeyd Muhammed b. Abdilkerîm el-Hillî Ebû't-Tâhir Abdülmün'im b. Mevhûb el-Kârî, Ebû Ali Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn b. en-Nehhâs, oğlu Ebû Muhammed Ebû Muhammed Abdullah, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali er-Rady, oğlu Ebû Abdillâh, Abdülmün'im b. el-Müslim es-Saîdî, İbrâhim b. Hamza, Kardeşi Abdülbâkî ve oğlu Ebû Ali el-Hasen, Ebu'l-Hasen Ali b. Mûsa es-Sakka, Ebu'l-Hasen Ali b. Ca'fer el-Ensârî, Ebu'l-Câd b. Hîbetullah el-Hâmî, Abdüsseyyid b. Mekki es-Sakallî, Ebu'z-Zikr Abdüsselâm b. el-Müşerref ed-Dellâl, Fudayl b. İbrâhim el-Kayyim, Ebû Ali el-Hüseyn b. Humeyd el-Hamevî, Muhammed b. Atık el-Kayyim, Ali b. Ferac Kayyim el-Musahhif, Aşîr b. Abdillâh el-İskenderânî, Ali b. Ahmed b. el-Feth el-Müzâri, Muhammed b. Ali es-Sakalî es-Sanâdıkî, Ca'fer b. Ali el-Muhâmilî el-Mukri', Ebû Saîd b. Ebi'l-Kerem el-Bağdâdî, hizmetçisi Necâh el-Üstad el-Habeşî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Nasr b. Abdilmuhsin el-Makdisî, el-Hasen b. Abdillâh el-İsbahânî, Ali b. Abdilvehhâb b. Kebbâs er-Râzî, Humeyd b. Selmân, Ammâr b. Sâlih el-Kaffâs, Ebû Muhammed Tâhir b. Ali b. Assâme, Ali b. Abdillâh el-Belhî.

Cüz'ü üstâda Ahmed b. Muhammed b. Ahmed es-Silefî el-İsbahânî⁹ okumuştur. Asıl nüshanın son yarısından itibaren Abdülmelik b. Tâhir el-Mukri' el-Afif ile Abdülvâhid b. Asker b. Ebi'l-Hüseyn en-Neccâr da dinlemişlerdir. Bu 515 senesinin Rebiü'l-âhir ayında Amr b. el-As câmiinde olmuştur...

***

⁹ Bu dinleme merhumun kendi yazısı ile yazılmıştır. Nitekim faziletli Üstad Muhakkik Ahmed Râtib en-Neffâh kesinlikle buna kâildir. Zira İbn Cinnî'nin Kitâbü'l-Muhtesib'inin ilk sahîfesinde dinlemek sureti ile tespit edilen yazısının kai-desine benzemektedir. O yazı ise kesinlikle ona aittir.

Müsned'i Dinleyenler Arasında Zikri Geçen Bazı Şeyhlerin Hâl Tercemeleri

1- Ali b. Bekâ¹⁰

Ali b. Bekâ. b. Muhammed Ebu'l-Hasen el-Mısırî el-Verrâk, cüz'ün nâsihidir. Zamanında Mısır'ın muhaddisi idi. Mevsûk ve makbûl bir zattı. 450 h. tarihinde vefât etmiştir.

2- Ebû Sâdık Mürşid b. Yahyâ¹¹

Ebû Sâdık Mürşid b. Yahyâ b. el-Kâsım el-Medînî'dir. Sonra Mısır'lı olmuştur. Ali b. Hımmısa, Muhammed b. el-Hüseyin et-Taffâl, Ali b. Muhammed el-Fârisî ve diğer birçok zevâtтан hadîs rivâyet etmiştir. Mısır'da kalan güvenilir ve hayır ehlinin en mu'temedi idi. Silefî onun hakkında: "Mevsûk idi. Asıl nüshaları sahîh olup ekserîsi İbn Bekâ'nın yazısı ve kırâati ileldir." demiştir. Yaşlı olduğu halde 517 h. yılının zilkâde ayında vefât etmiştir.

3- Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. İbrâhim er-Râzî¹²

Zehebî bu zâtın hal tercemesini şöyle yazmıştır: "Şeyh, âlim, mu'temed ve mevsûk, İskenderiyye ve Mısır'ın mesnedi Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ahmed b. İbrâhim b. Ahmed er-Râzî'dir. Sonra Mısırlı olmuştur. Şurûtidir. İbnü'l-Hattâb namı ile ma'ruf ta'dîl üstadıdır ki, hakkında Ebû Tahir es-Silefî, kendisinden naklettiğim yazısında: "Zamanında uluvvü isnâdda ona yaklaşan yoktu." demiştir.

---

¹⁰ Hâl tercemesi "el-Vâfi bi'l-Vefeyât" 12/12/2 ve 12/1'de, "Şezerâtü'z-Zeheb" 3/285'de; "Husnü'l-Muhâdara" 1/212'de; "el-İber fî Ahbâri Men Aber" 3/223'dedir.

¹¹ Hâl tercemesi "Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ" 12/110 da, "Tezkiratu'l-Huffâz" s. 1262'de; "Şezerâtü'z-Zeheb" 4/57'de; İbnü'l Cezerî'nin "Tabakâtü'l-Kurrâ" 2/293'de ve "Husnü'l-Muhâdara" 1/212'dedir.

¹² Hâl tercemesi "Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ" 12/134 de, "Şezerâtü'z-Zeheb" 4/75'de ve "el-İber" 2/54'de yapılmıştır.

Ben derim ki: Doğumu 434 yılındadır. Hadîs imamı olan babası Ebu’l-Abbâs¹³ ona ehemmiyet vermiş 40 tarihinde ondan çok hadîs dinlemiş; ondan sonra Ebu’l-Hasen b. Hamissa’dan —ki Meclisü’l-Bitâka’nın râvîsidir— Ali b. Rebîa’dan, Ali b. Muhammed el-Fârisî’den, Muhammed b. el-Hüseyn et-Taffûl’den, Ahmed b. Muhammed b. Feth el-Hakîm’den, Ebü’l-Fadl es-Sa’dî’den, Tâcü’l-Eimme Ahmed b. Ali b. Hâşim’den, Muhammed b. el-Hüseyn b. Sa’dûn’dan, Muhammed b. el-Hüseyn b. et-Tercümân’dan hadîs dinlemiştir. Şeyhlerin sayısı 47 dir. Bu şeyhlerden ona Ebû Tâhir es-Silefî hadîs tahrîc etmiştir. Ona “Südâssiyât”ı dahî tahrîc etmiştir.

Kendisinden Ebû Tâhir ile Yahyâ b. Sa’dûn el-Kurtubî, Ebû Muhammed el-Osmanî, Abdü’l-Vâhid ibn-i Asker, Muhammed b. Abdurrahmân el-Hadramî, Ebû Tâlib Ahmed b. el-Müslim, İsmail b. Avf el-Fakîh, İsmâil b. Yâsîn, Abdurrahmân b. Mûka ve diğer zevât rivâyette bulunmuşlardır. 525 senesinin cümadiye’l-ülâsının altıncı günü 91 yaşında vefât etmiştir.

4- Mücellî b. Cümeý¹⁴

Mücellî b. Cümeý b. Necâ el-Mahzûmî el-Ersûfî’dir. (Ersûfî kelimesi Şam’da deniz sahilinde küçük bir belde olan Ersûf’un ismi mensûbudur.) Sonra Mısır’lı olmuştur. “Ez-Zehâir” nam eserin sahibi Kâdî Ebu’l-Meâlî bu zattır. Bu kitap şafiî mezhebinin mu’teber kitaplarından. Ebu’l-Meâlî fıkhi, fakîh Sultân el-Makdisî’den okumuştur. Fıkıhda hüner göstermiş ve büyük imamlardan olmuştur. Kendisinden bir çok kimseler fıkıh okumuştur ki, mezhebin şârihi el-İrâkî bunlardandır. 547 tarihinde Mısır kâdisi olmuş; sonra 549 da azledilmiştir. 550 yılı zilka’desinde vefât etmiştir.

¹³ İsmi Ahmed b. İbrâhim’dir. Hâl tercemesi için “Siyeru A’lâmi’n-Nübelâ” 12/44/2/45/1’e bak!

¹⁴ Hâl tercemesi “Siyeru A’lâmi’n-Nübelâ” 2/219’da, “Şezeratü’z-Zeheb” 4/157’de; “Vefeyâtü’l-A’yân” 3/300’de; “Tabakâtü’ş-Şâfiyye”de ve “el-Bidâye ve’n-Nihâye” 12/233’de yapılmıştır.

5- Ebû Tâhir es-Silefî¹⁵

Sadruddîn Ebû Tâhir Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. İbrâhim es-Silefî el-İsbahânî'dir. İmâm, hâfız, mükemmel ve sâbit bir zattı. Hadîste uluvv-i isnâd, onda nihâyet bulmuştur. Hayâtında kendisinden hâfızlar rivâyette bulunmuşlardır. Hadîs ilminde zamanının biricigi ve rivâyet kanunlarını en iyi bilen idi. Hadîs öğrenmek için beldeler dolaşmış; birçok ta'likler ve emâlî yazmıştır. Sonra 60 kûsûr sene İskenderiye'ye yerleşerek kendini mutâlaa, yazı ve kitap okumaya vermiştir. Mısır emîri Âdil Ali b. İshâk es-Sellâr 544 yılında İskenderiye'de ona bir medrese yaptırmış; vefatına kadar bu medresede kalmıştır. Yüz yaşını aşkın olduğu halde 576'da vefât etmiştir.

6- Ahmed b. Târik¹⁶

Ahmed b. Târik b. Sinan Ebu'r-Ridâ el-Kerkî,¹⁷ muhaddis ve âlim bir zattır. Sonra Bağdâd'lı olmuştur. Şanlı bir tâcirdir. 527 yılında doğmuş; Ebu'l-Fadl el-Ermevî'den, Mevhûb b. el-Cevâlikî'den, Hibetullâh b. Ebî Şüreyk ile Muhammed b. Tarrâd'dan, İbn Nâsır'dan, Sa'dü'l-Hayr'dan ve birçok ulemâdan hadîs dinlemiştir. Dimaşk'da: Nâsır b. Abdirrahmân en-Neccâr, Ebü'l-Kâsım b. el-Bün ve bir cemaattan; Sağr'da Silefî'den; Mısır'da İbn Rifâa ile birçok ulemâdan hadîs dinlemiştir. Bu memleketlerde hadîs okutmuş ve birçok hadîsler yazmıştır. İbni'd-Debîsî onun hakkında şöyle demiştir: "Dinlemeye ve bilgisi az olmakla beraber cüzleri elde etmeye meraklı idi. Mevsûk idi."

¹⁵ Hâl tercemesi "Siyeru Alâmi'n-Nübelâ" 13/1002, "Tezkiratü'l-Huffâz" s. 1238; "Târihu Dimeşk" 2/50/2; "el-Vâfi bi'l-Vefeyât" 6/136, 138 "Şezerâtü'z-Zeheb" 4/255; "Vefeyâtü'l-A'yan" 1/87; "Tabakâtü'l Kurrâ" 1/106; "Ezhârü'r-Riyâd" 3/167; "Tabakâtü's-Şâfiyye" 4/43 ve "el-Vâfi bi'l-Vefeyât" 7/170'dedir.

¹⁶ Hâl tercemesi "Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ" 13/123'dedir.

¹⁷ Sükûn ile okunacaktır. Kerk-i Nuh'dandır. Nitekim bunu İbn Nokta ile Münzir kaydetmişlerdir. Kereki's-Şûbek ise herekelidir.

7- Muhammed b. Yûsuf el-Gaznevî¹⁸

Bu zât Muhammed b. Yûsuf b. Ali, Ebu'l-Fadl el-Gaznevî'dir. Hanefî, hâfız-ı Kur'ân, nâkil, fakîh ve müfessirdi. 522'de doğmuştur. Küçüklüğünde Mâristan kâdîsı Ebû Bekir'den, Ebû Mansûr b. Hayrûn'dan hadîs dinlemiştir. Rivâyetleri el-Hayyât'ın torunu Ebû Muhammed ile Ebu'l-Kerem eş-Şehrezûrî'ye okumuş; kendisine de iki allâme Ebu'l-Hasen es-Sehâvî ile Ebû Amr b. el-Hâcib okumuşlardır. İmam Ebû Abdillâh b. el-Kassâ'ın beyanına göre el-Kemâl ed-Darîr de ona rivâyet okumuştur. Bunu o haber vermiştir. Kendisinden el-Kemâl ed-Darîr ile hafızlardan İbn Halîl ve Ziyâ er-Raşîd el-Attâr rivâyette bulunmuşlardır. 599 senesi rebûlevvelinin yarısında Kahire'de vefat etmiştir.

8- Ali b. el-Mufaddal¹⁹

Ebu'l-Hasen Ali b. el-Mufaddal b. Ali el-Mâlikî el-Makdisîdir. Sonra İskenderiyeli olmuştur. Şerefüddîn namı ile anılan hâfız ve allâme bir zattır. 544 senesinde doğmuş; Silefî'den mezun olmuştur. Hadîs hafızlarından ve mezhebi bilen mezheb imamlarındandı. Eserleri vardır. Kahire'de 611 yılının Şa'ban ayında vefat etmiştir.

9- Muhammed b. Abdilhâdî²⁰

Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilhâdî b. Yûsuf b. Kudâmete'l-Makdisî el-Cemâilî el-Hanbelî'dir. Muhammed b. Hamza b. Ebî's-Sakr'dan, Abdurrezzâk en-Neccâr'dan, Yahya es-Sekafî ve başkalarından hadîs dinlemiştir. Sahîh, iffetli, Kitâbullâhı okuyan bir şeyh idi. Nablus Kazasındaki Sâriye mescidinde imamdı. Tatarlar tarafından 658 yılının cumadiyelûlasında şehid edildi. Zehebî'nin bildirdiğine göre yaşı doksanı geçmişti.

¹⁸ Hâl tercemesi “Şezerâtü'z-Zeheb” 4/343 ile “Tabakâtul-Kurrâ” 2/286'dadır.

¹⁹ Hâl tercemesi “Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ” 13/132, 133'de; “el-Vâfî bi'l-Vefeyât” 12/207'de, “Tezkiratül-Huffâz” s. 1390'da; Şezerâtü'z-Zeheb” 5/47, 48 ve “Husnü'l-Muhâdara” 1/200'dedir.

²⁰ Hâl tercemesi, “Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ” 13/228 ve “Şezerâtü'z-Zeheb” 5/295'dedir.

10- Abdurrahmân b. Mekki²¹

Cemalüddîn Ebü'l-Kâsım Abdurrahmân b. Mekki b. Abdurrahmân et-Tarablûsî el-İskenderâni'dir. 570 de doğmuş; dedesi Silefî'den birçok hadîsler dinlemiştir. Kendisine Abdûlhak ile Şehde icazet vermişlerdir. Mısır'da uluvv-i isnâd onda nihâyet bulmuştur. 651 yılın Şevvalinin dördünde Mısır'da vefât etmiştir.

11- Zeyneb bint Ahmed²²

Bintü'l-Kemâl namı ile bilinen Zeyneb bint Ahmed b. Abdirrahîm b. Abdilvâhid b. Ahmed el-Makdisiyye'dir. 646 da doğmuştur. Muhammed b. Abdilhâdî'den, İbrâhim b. Halil'den ve İbni'l-Cevzî'nin torunu ile bir cemaattan hadîs dinlemiştir. Kendisine İbrâhim b. Mahmûd b. el-Hayr, Ebû Nasr el-Uleyk, Acîbetü'l-Bâkîdâriyye, İbni's-Seyyidî ve diğer Bağdadlı ulemâ icâzet verdikleri gibi Haleb'den Yûsuf b. Halîl; Harrân'dan İsâ b. Selâme, İskenderiye'den Silefî'nin torunu; Kahire'den Zekî el-Münzirî; Şam'dan da Raşîd b. Müslim icazet vermişlerdir.

Zehebî diyor ki: “Zeyneb icazetle bir deve yükü kadar cüz rivâyet eden tek râvîyedir. Dindar, hayırperver, çok hadîs rivâyet etmiş bir kadındır. Etrafına yığın yığın talebe toplanmış; büyük kitapları ondan okumuşlardır. Ahlâkı latîf, ruhu geniştir. Çok defa talebe bütün gün ondan ders okurlardı. Kanâatkâr, iffetli, cömert ve güzel ahlâklı idi. Küçüklüğünde göz hastalığı geçirmiş ve hiç evlenmemişti. 90 yaşını aşkın olduğu halde 740 senesi cümadiye'l-ûlâsının 19'unda vefât etmiştir.”

12- Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed²³

Bu zatın hâl tercemesini tilmîzi hafız İbni'l-Cezerî şöyle yazmıştır: “Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed

²¹ Hâl tercemesi “Şezerâtü'z-Zeheb” 5/254 ile “Husnü'l-Muhâdara” 1/214'dedir.

²² Hâl tercemesi “ed-Dürerü'l-Kâmine” 2/117 ile “Şezerâtü'z-Zeheb” 126/16'dadır

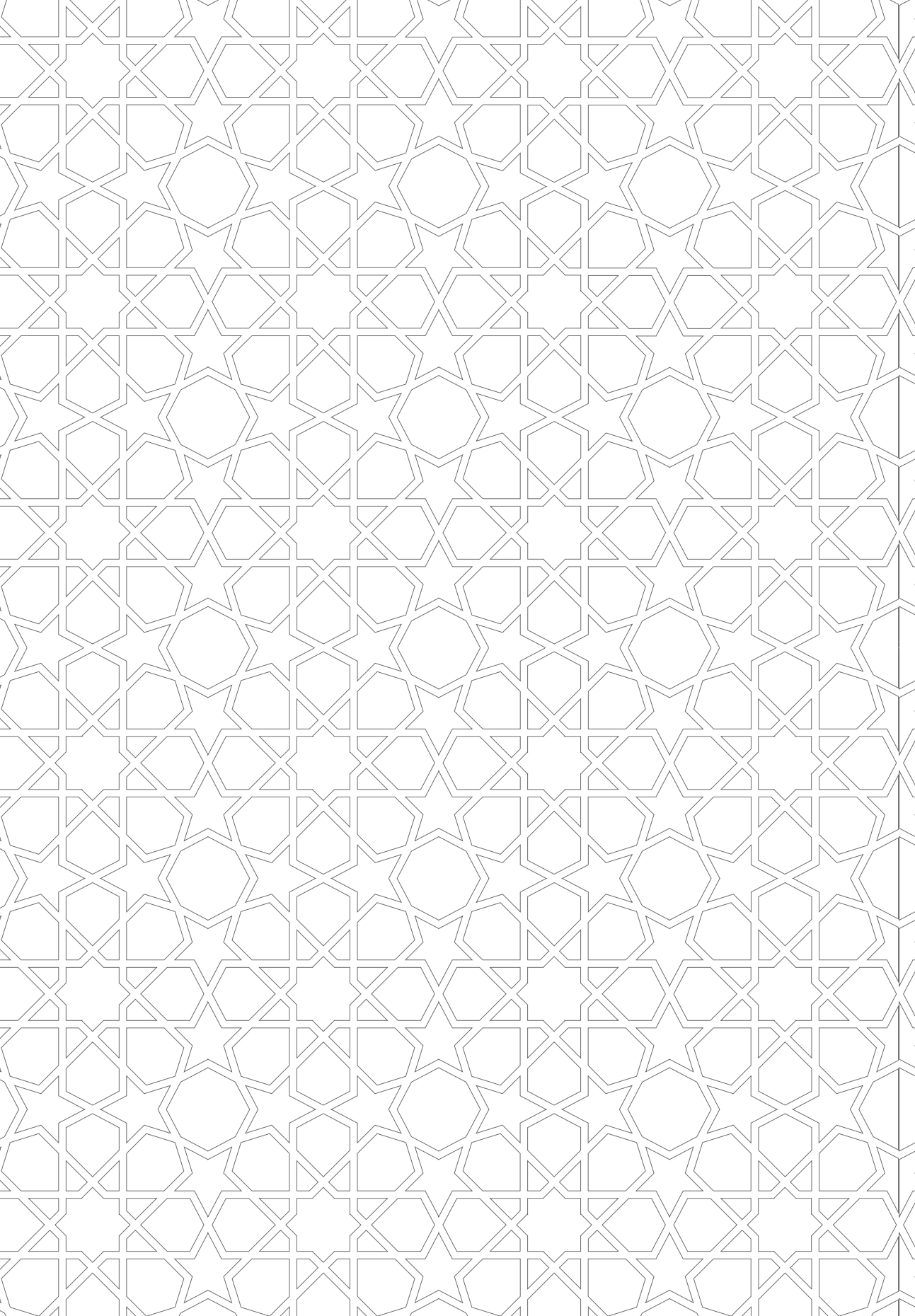
²³ Hâl tercemesi “Tabakâtu'l-Kurrâ” 2/174, 175; “ed-Dürerü'l-Kâmine” 4/84, 85 ve Ebul-Mehâsin el-Hüseynî'nin “Zeylû Tezkirâti'l-Huffâz” s. 126'sındadır.

b. İbrâhim b. Ahmed el-Makdisî es-Sâlihî el-Hanbelî şeyhimiz imamımız ve yazarımız büyük hafız Şemsüddîn Ebû Bekir b. el-Hâfız Muhibbüddîn Ebû Muhammed’dir. İbnü’l-Muhib es-Sâmit unvânı ile şöhret bulmuştur. 712 yılı Ramazanının ilk Cuma günü dünyaya gelmiştir. Babası onu evvela ehl-i takvâdan Süleymân ile Muhammed b. Yûsuf b. el-Muhtâr’a ve İsmail b. Mektûm ile vezirine götürmüştür. Sonra babasının ifadesi ile birçok hadîsler dinlemiş; bilâhare kendi kendine okumuştur. Saymak ve anlatmakla bitmeyecek kadar kitap ve cüzler okumuş, tahrîc yazmış ve okutmuştur. Talebe ve hâfızlar ondan hadîs dinlemişlerdir. Hâfız Zıyâ’nın “*el-Muhtâre*” adlı kitabına zeyl yazmış ve onu tamamlamıştır. İmâm Ahmed’in sahâbe üzerine yazdığı Müsned’ini tertip etmiş dilediği yerleri güzelleştirmiştir. Kırâat kitaplarından birçoğunu dinlemiştir. Onlardan biri de “Kitâbü’l-Müstenîr ale’l-Haccâr” ve “Kitâbü’t-Tecrîd ale’bni Harûf”tur. Ben bu kitabı ondan okudum. Dinleyerek bellediği birçok şeyleri de bana anlattı. Ondandır çok şey okudum ve dinledim. Kendisi kimse ile konuşmazdı. Bundan dolayı ona “Sâmit” susan denilmiştir. Sâlih, âbid, aza kanâat eden sert tabiatlı bir zât idi. Benden başka kimse ile ülfet etmezdi. Çok defalar evime gelir; bana ve çoluk çocuğuma hadîs dinletirdi. Zamanında gerek ricâl gerekse metin itibarı ile hadîs ezberlemek, hadîs cüzlerini ve râvîlerini bilmek kendisinde nihâyet bulmuştu.

789 senesi şevvâlinin beşinci pazar gecesi vefât etmiş; ertesi gün Kasyun dağı eteğine defnedilmiştir. Ondandır sonra misli de gelmemiştir.

***

MÜSNED-İ
EBÛ BEKİR
es-SİDDİK
radiyallâhu anh

Musannif:

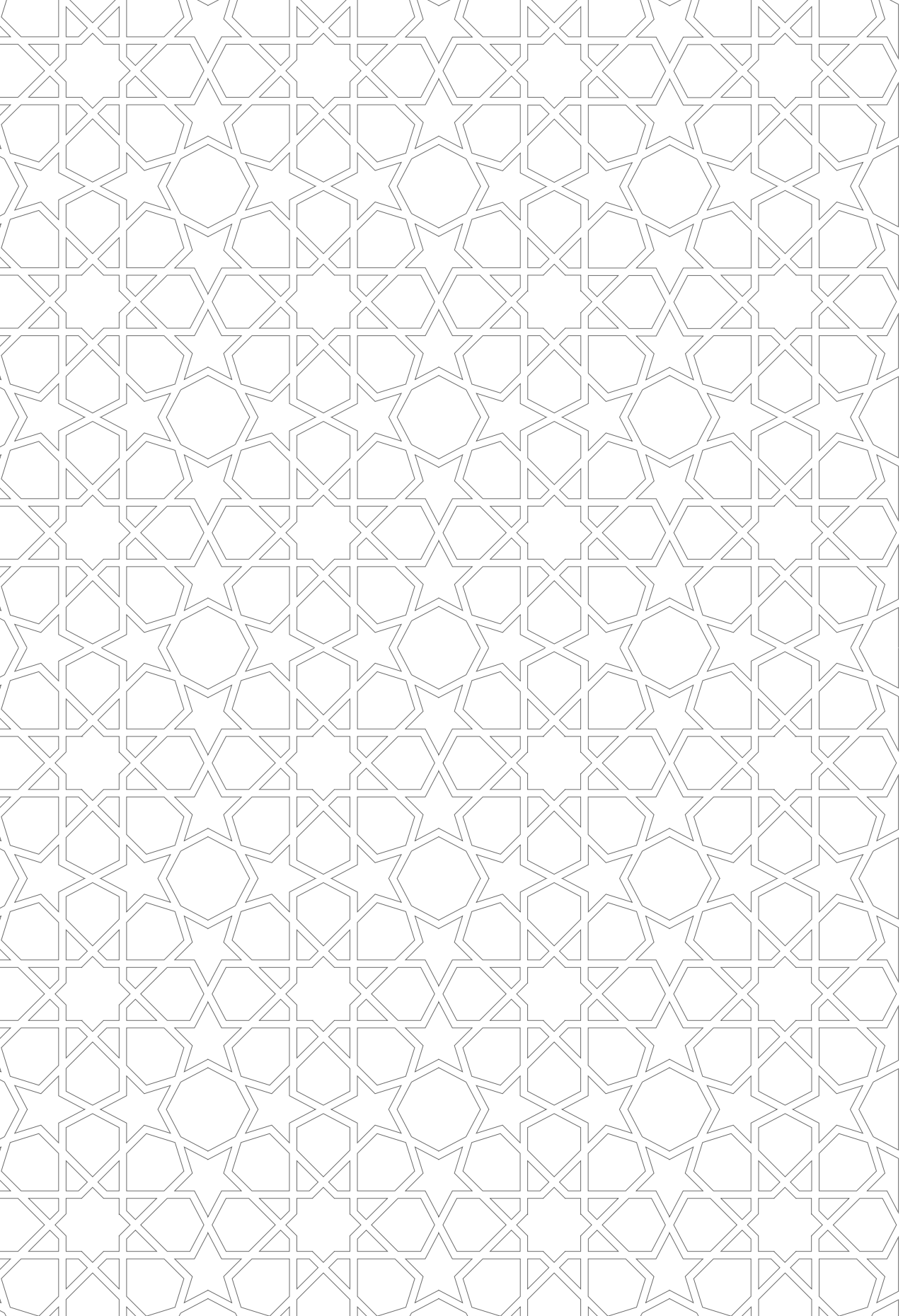
İmâm Hâfız Kâdî
Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. Saîd b.
İbrâhim el-Emevî
el-Mervezî

Rivâyet eden:

Ebû Ahmed Abdillâh b.
Muhammed b. Abdillâh
İbni'l-Müfessir'dir.

Bunu bize ondan rivâyet eden

Ebü'l-Kâsım Ali b. Muhammed b.
Ali el-Fârisî'dir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

والحمد لله وصلواته على محمد وآله

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adı ile;
Hamd Allah'a, Salavâtı da Muhammed ve Âline olsun!

Ömer b. el-Hattâb radiyallâhu anh'ın **Ebû Bekir radiyallâhu anh'den Rivâyeti**

Bize Ebü'l-Kâsım Ali b. Muhammed b. Ali el-Fârisî, kendisine okunmak sureti ile haber verdi. Ben de dinliyordum. Dedi ki: Bize Ebû Ahmed Abdullah b. Muhammed Abdillâh b. en-Nâsîh b. Şücâ' el-Fakîh kendisine okunmak sureti ile haber verdi. Ben de dinliyordum. Bu 361 senesinin Rebûlevvelinden kalan son dört günden pazar günü idi. Dedi ki: Bize Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. Saîd el-Kâdî el-Mervezî 291 yılı zilhiccesinin başında haber verdi. Dedi ki:

١- حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا بَشْرُ بْنُ عُمَرَ الزَّهْرَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا

مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ ابْنِ شَهَابٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ،

عَنْ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: لَمَّا تُوفِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ:

أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَجِئْتَ أَنْتَ وَهَذَا — يَعْنِي الْعَبَّاسَ وَعَلِيَّ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهُمَا — تَطَلَّبُ مِيرَاثَكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ، وَيَطَلَّبُ هَذَا مِيرَاثَ امْرَأَتِهِ مِنْ

أَبِيهَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "لَا نُورَثُ، مَا تَرَكَنَا

صَدَقَةٌ"

1- Bize Ebû Hayseme rivâyet etti. Dedi ki: Bize Bişr b. Ömer ez-Zehrânî rivâyet etti. Dedi ki: Bize Mâlik b. Enes, İbn Şihâb'dan, o da Mâlik b. Evs b. el-Hadesân'dan o da Ömer radiyallâhu anh'dan naklen rivâyet etti. Ömer şöyle demiş:¹

Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem vefât edince Ebû Bekir şunu söyledi: “*Ben Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in velîsiyim. Sen ve şu —yani Abbâs ile Ali²— geldiniz. Sen kardeşin oğlundan mîrâsını istiyordun. Bu*

¹ Bu hadîsin isnâdı Şeyhayn'ın (Buhârî ile Müslim'in) şartlarına göre sahîhdir. Ebû Hayseme = Zühre b. Harb b. Şeddâd el-Hareşî en-Nesâî'dir. Bağdad'a yerleşmiştir. Mevsûk ve sâbittir. Bişr b. Ömer = İbni'l-Hakem ez-Zehrânî'dir. Bu kelime zâ'nun fethi ile Zehrân b. Kâ'b'a nisbettir ki Ezd kabilesinin bir batıdır. Ebû Muhammed el-Asarî dahi mevsûktur.

Hadisteki “لَا نُورُتُ” kelimesinin râsı fetha ile rivâyet edilmiştir. Kesre ile rivâyet olunsaydı mânâ yine sahîh olurdu ve: “mîrâsçı bırakmayız” mânâsını ifade ederdi.

² Ali kelimesi dahî mansub olduğu halde وَعَلِيٍّ şeklinde yazılmıştır. Doğrusu: وَعَالِيًّا olmakla beraber bu da caizdir. Eski hadîs kitapları ile diğer eserlerde büyük ulemanın el yazıları ile yazılmış asıl sahîh nüshalarda bu sâbittir. Onlar lügatte derin bilgi sahibidirler. Sahîh-i Buhârî'nin Bulak baskısı 3/3 Yüniniyye nüshasına göre basılan ve Hâfız Yûninî ile Allâme İbn Mâlik tarafından tashîh edilen nüshasında İbn Ömer hadîsi Ebû Zerr rivâyetinde: كَمِ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: أَرْبَعٌ şeklinde yazılmıştır. Erbean kelimesi mansubtur; fakat üzerine iki üstün konmuştur. Nüshanın kenarında Yüniniyye'den naklen şöyle denilmiştir: “Ebû Zerr rivâyetine göre yalnız ayn harfi ile yazılmıştır. Bu mansubun üzerinde merfû' ve mecrûr şeklinde duran Rabîa lûgatine göredir.” Yine Buhârî'de 3/33: وَسَمِعْتُ ثَابِتَ الْبُنَانِيِّ şeklinde yazılmıştır. Kenarında: “Yüniniyye'de böyle merfû' suretinde olup üzerinde iki üstün vardır.” denilmektedir. Yine orada 3/337 fet-hayı göstererek وَيَجْعَلُونَ الْمُحْرَمَ صَفْرًا yazılmıştır. Hâfız bunun üzerine ta'lik yazarak: “Sahîhayn'ın bütün asıl nüshalarında bu böyledir.” demiştir. Nereyi diyor ki: Elifle yazılmak lâzım gelirdi. Lâkin elif hafz edidiği takdirde dahî mutlaka mansub okunmak gerekir. Zira kelime hilâfsız münсарiftir. Yani Rabîa lûgatine göre mansûbu elifsiz yazmak meşhûr ise de onu elifsiz yazmaktan gayr-i münсарif olması lâzım gelmez. Binaenaleyh elifle okunur. Bunun misâli, yani mansûbu elifsiz yazmak İmâm Şâfiî'nin “*er-Risâle*”sinin birçok yerlerinde vâki olmuştur. Risâle Şâfiî'nin tilmîzi er-Rabî' b. Süleyman'ın el yazısı iledir. Ve bunu Şâfiî'nin hayatında yazmıştır. Allâme Muhaddis Ahmed Muhammed Şâkir merhumun tahkik ettiği 196, 243, 691, 1218, 1238, 1241, 1247, 1391, 1591 ve 1747. fıkralara mürâcaat et.

da karısının babasından mîrâsını istiyor. Ebû Bekir radiyallâhu anh dedi ki: Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

«Bize mîrâsçı olunmaz. Bizim bıraktıklarımız sadakadır.» buyurdular.»

۲- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ زَنْجَوِيهِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أُوَيْسِ الْحَدَثَانِ قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ: إِنَّهُ قَدْ حَصَرَ بِالْمَدِينَةِ أَهْلَ أَبِياتٍ مِنْ قَوْمِكَ، وَأَنَا قَدْ أَمَرْتُ لَهُمْ بِرِضْخٍ فَاقْسِمُهُ بَيْنَهُمْ، فَقُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مُرْ بِذَلِكَ غَيْرِي، فَقَالَ لَهُ: أَقْبِضْهُ أَيُّهَا الرَّجُلُ قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ جَاءَ مَوْلَاهُ يَرْفَأُ قَالَ: هَذَا عُثْمَانُ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، وَسَعْدُ، وَالزُّبَيْرُ وَلَا أَدْرِي ذَكَرَ طَلْحَةَ أَمْ لَا، يَسْتَأْذِنُونَ عَلَيْكَ، فَقَالَ: ائْذَنْ لَهُمْ، قَالَ: ثُمَّ مَكَثَ سَاعَةً، قَالَ: ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ: هَذَا الْعَبَّاسُ وَعَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَسْتَأْذِنَانِ عَلَيْكَ، فَقَالَ: ائْذَنْ لَهُمَا فَلَمَّا دَخَلَ الْعَبَّاسُ قَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا، وَهُمَا حِينَتِي يَخْتَصِمَانِ فِيمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَمْوَالِ بَنِي النَّضِيرِ، فَقَالَ الْقَوْمُ: اقْضِ بَيْنَهُمَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَأَرْخِ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ فَقَدْ طَالَتْ خُصُومَتُهُمَا، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنْشِدْكُمْ اللَّهُ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "لَا نُورَتْ مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً"؟

قالوا: قَدْ قَالَ ذَلِكَ، ثُمَّ قَالَ لَهُمَا مِثْلَ ذَلِكَ، قَالَ: فَإِنِّي أَخْبِرْكُمْ عَنْ هَذَا الْفَيْءِ. إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَصَّ نَبِيَّهُ ﷺ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ غَيْرُهُ، قَالَ: ﴿وَمَا